

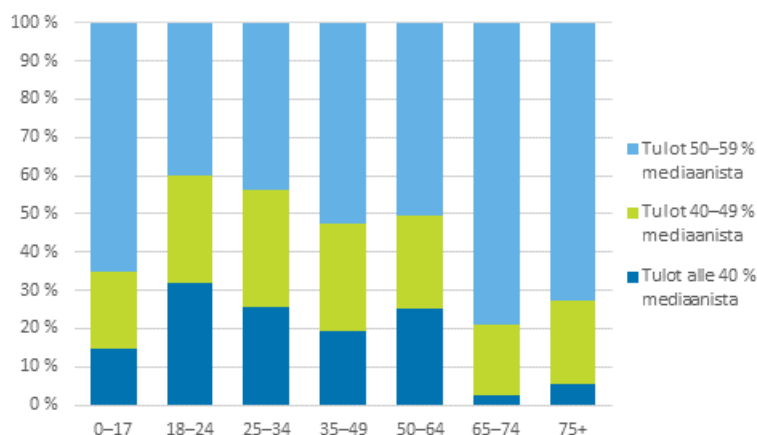
Tulonjakotilasto 2013

Pienituloisuus

Pienituloisuus koettelee etenkin nuoria aikuisia

Nuorten aikuisten pienituloisuus on muita ikäryhmiä yleisempää ja syvempää, ilmenee Tilastokeskuksen tulonjakotilastosta. 18–24-vuotiaat ovat muita ikäryhmiä useammin kaikkein pienituloisimpia ja heidän tulonsa ovat muita etäämpänä pienituloisuusrajasta. Enemmistö pienituloisista vanhuuseläkeikäisistä on aivan pienituloisuusrajan tuntumassa ja heidän tulonsa suuremmat kuin muiden ikäryhmien pienituloisilla.

Pienituloisuuden rakenne ikäryhmissä vuonna 2013

Kaikkein pienituloisimpia ovat ne, joiden tulot ovat alle 40 prosenttia mediaanitulosta. Suuria ryhmiä tässä joukossa ovat 18–24-vuotiaat opiskelijat sekä vuoden aikana vähintään kuusi kuukautta työttömänä olleet henkilöt, joita on kaikissa työikäisissä ryhmissä. Kaikkein pienituloisimmista viidesosa on nuoria opiskelijoita ja 23 prosenttia työttömiä. Työllisiä pienituloisimmista on viidennes, heistä suurin osa yrittäjiä. 45 prosenttia kaikkein pienituloisimmista on 18–34-vuotiaita (taulukko). Nuorten pienituloisuutta voi kuvata syväksi, sillä pienituloisten nuorten mediaanitulot ovat muita ikäryhmiä pienemmät ja mediaanitulojen etäisyys pienituloisuusrajasta (ns. köyhyysvaje) on suuri (ks. katsaus 3).

Lähes kaikki 60 prosentin pienituloisuusrajan alittavat 65 vuotta täyttäneet henkilöt ovat eläkkeellä. Kolme neljästä eläkeikäisestä pienituloisesta on aivan pienituloisuusrajan tuntumassa eli siinä joukossa, jonka tulot ovat 50–59 prosenttia kansallisesta mediaanitulosta. 65 vuotta täyttäneet ovatkin suurin ikäryhmä aivan pienituloisuusrajan tuntumassa, sillä tästä joukosta kolmannes on eläkeikäisiä. Sen sijaan kaikkein

pienituloisimmissa ryhmissä eläkeikäisiä on vain vähän. Eläkeiän saavuttaneiden pienituloisten tulot ovat suuremmat ja köyhyysvaje pienempi kuin muilla ikäryhmillä.

Taulukko. Pienituloisten lukumäärä eri kohdissa pienituloisuusjakaumaa henkilön iän mukaan vuonna 2013

	Tulot alle 40 % mediaanista	Tulot 40–49 % mediaanista	Tulot 50–59 % mediaanista	Kaikki pienituloiset
Kaikki henkilöt	130 000	170 000	390 000	690 000
0–17 v	18 000	23 000	77 000	118 000
18–24 v	36 000	32 000	45 000	114 000
25–34 v	23 000	27 000	40 000	90 000
35–49 v	16 000	24 000	44 000	85 000
50–64 v	29 000	29 000	59 000	117 000
65–74 v	..	11 000	46 000	58 000
75 vuotta täyttäneet	..	24 000	79 000	108 000

Pienituloisiksi lasketaan henkilöt, joiden kotitalouden käytettävissä oleva rahatulo kulutusyksikköä¹⁾ kohti on alle 60 prosenttia kansallisesta mediaanitulosta. Pienituloisuusraja oli yhden hengen taloudella 14 260 euroa vuodessa eli 1 190 euroa kuukaudessa vuonna 2013. Tuloilla tarkoitetaan verojen jälkeisiä rahatuloja, jotka koostuvat työ- ja omaisuustuloista ja tulonsiirroista.

Pienituloisuusrajan tuntumassa olevassa ryhmässä tulot ovat vähintään 11 880 euroa mutta alle 14 260 euroa vuodessa (990–1 190 euroa kuukaudessa). Kaikkein pienituloisimpaan ryhmään luokittevat henkilöt, joiden kotitalouden käytettävissä olevat rahatulot ovat alle 9 510 euroa vuodessa eli alle 792 euroa kuukaudessa kulutusyksikköä kohden. Keskimäinen pienituloisten ryhmä, joiden tulot ovat 40–49 prosenttia kansallisesta mediaanitulosta, asettuu näiden tuloryhmien väliin. Ryhmään kuuluvien tulot kulutusyksikköä kohden ovat vähintään 9 510 euroa mutta alle 11 880 euroa vuodessa (792–990 euroa kuukaudessa).

1) Kulutusyksiköt perustuvat niin kutsuttuun OECD:n modifioituun skaalaan. Kotitalouden yksi aikuinen on yksi kulutusyksikkö. Muut kotitalouden 14 vuotta täyttäneet henkilöt ovat kukin 0,5 kulutusyksikköä ja 0–13-vuotiaat lapset ovat kukin 0,3 kulutusyksikköä. Yhden aikuisen kotitalous on yksi kulutusyksikkö, kun taas kotitalous, johon kuuluu esimerkiksi puoliset ja yksi alle 14-vuotias lapsi, ovat yhteensä 1,8 kulutusyksikköä.

Sisällys

1 Pienituloisuuden kehitys Suomessa 1987–2013.....	5
1.1 Pienituloisia oli 690 000 vuonna 2013.....	5
1.2 Köyhyysvaje 14,1 prosenttia vuonna 2013.....	6
1.3 Pienituloisuusrajat ja -asteet vuosina 1966–2013.....	6
2 Muita pienituloisuusmittareita.....	8
2.1 40 ja 50 prosentin pienituloisuusraja.....	8
2.2 Pienituloisuus kiinteällä rajalla.....	8
3 Ikä ja pienituloisuus.....	10
3.1 Pienituloisuuden yleisyys ikäryhmittäin.....	10
3.2 Pienituloisuuden rakenne iän mukaan.....	10
3.3 Lasten pienituloisuusaste oli 10,9 prosenttia vuonna 2013.....	11
3.4 Joka neljäs nuori oli pienituloinen vuonna 2013.....	13
3.5 Yli 74-vuotiaiden pienituloisuusaste oli 24,2 prosenttia vuonna 2012.....	14
4 Kotitalouden elinvaihe ja pienituloisuus.....	16
4.1 Pienituloisuuden yleisyys erityyppisissä kotitalouksissa.....	16
4.2 Pienituloisuuden rakenne kotitalouden elinvaiheen mukaan	17
5 Sosioekonominen asema ja pienituloisuus.....	19
5.1 Pienituloisuuden yleisyys sosioekonomisissa ryhmissä.....	19
5.2 Pienituloisuuden rakenne sosioekonomisen aseman mukaan.....	20
7 Kotitalouksien toimeentulovaikkeudet.....	22

Taulukot

Taulukko 1. Pienituloisuusasteet henkilön iän mukaan vuosina 1995–2013, prosenttia.....	10
Taulukko 2. Pienituloisten mediaanitulo ja sen etäisyys pienituloisuusrajasta (köyhyysvaje) iän mukaan prosentteina vuonna 2013.....	11
Taulukko 3. Henkilöiden pienituloisuusaste kotitalouden elinvaiheen mukaan vuosina 1995–2013.....	16
Taulukko 4. Pienituloisten mediaanitulo ja sen etäisyys pienituloisuusrajasta (köyhyysvaje) kotitalouden elinvaiheen mukaan prosentteina vuonna 2013.....	18
Taulukko 5. Pienituloisuusaste henkilön oman sosioekonomisen aseman mukaan 1995–2013, prosenttia.....	19
Taulukko 6. Pienituloisten mediaanitulo ja sen etäisyys pienituloisuusrajasta (köyhyysvaje) sosioekonomisen aseman mukaan prosentteina vuonna 2013.....	21

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Pienituloisuusrajoja erityyppisille kotitalouksille vuonna 2013.....	24
Liitetaulukko 2. Pienituloisuusindikaattoreita 1966–2013 (korjattu).....	24

Kuviot

Kuvio 1. Pienituloisten määrä Suomessa vuosina 1987–2013.....	5
Kuvio 2. Pienituloisten köyhyysvaje vuosina 1987–2013, prosenttia pienituloisuusrajasta.....	6
Kuvio 3. Pienituloisuusasteen ja pienituloisuusrajan kehitys vuosina 1966–2013.....	7
Kuvio 4. Pienituloisuusasteet vuosina 1987–2013 mitattuna 40, 50 ja 60 prosenttina mediaanitulosta.....	8

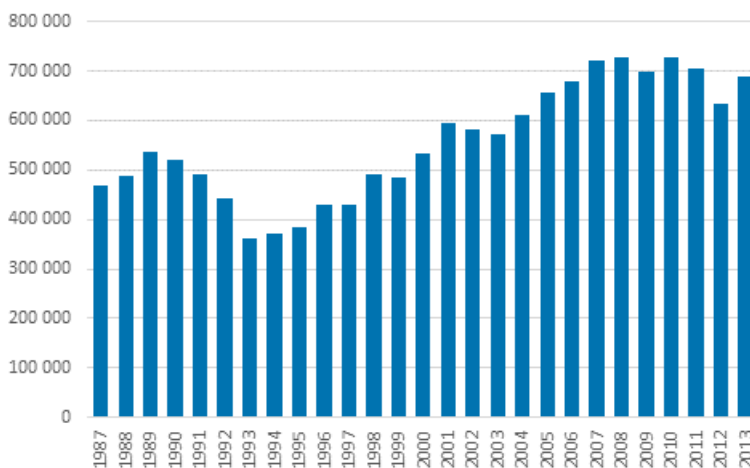
Kuvio 5. Pienituloisuusaste eri vuosiin kiinnitetyllä ja vuosittain muuttuvalla pienituloisuusrajalla vuosina 2005–2013.....	9
Kuvio 6. Koko väestön ja pienituloisen väestön rakenne iän mukaan vuonna 2013.....	11
Kuvio 7. Lasten pienituloisuusasteet iän mukaan vuosina 1990–2013, prosenttia.....	12
Kuvio 8. Lasten pienituloisuusasteet huoltajien lukumäärän mukaan vuosina 1990–2013, prosenttia.....	12
Kuvio 9. Lasten pienituloisuusasteet perheen lapsiluvun mukaan vuosina 1990–2013, prosenttia.....	13
Kuvio 10. Itsenäistyneiden ja vanhempiensa talouteen kuuluvien nuorten pienituloisuusasteet vuosina 1990–2013, prosenttia.....	13
Kuvio 11. Pienituloisten ja muiden 75 vuotta täyttäneiden henkilöiden määrä vuosina 1987–2013.....	14
Kuvio 12. 75 vuotta täyttäneiden pienituloisuusaste kotitalouden tyyppin mukaan vuosina 1990–2013, prosenttia.....	14
Kuvio 13. 75 vuotta täyttäneiden naisten ja miesten pienituloisuusasteet vuosina 1987–2013, prosenttia.....	15
Kuvio 14. 75 vuotta täyttäneiden pienituloisuusasteet sukupuolen mukaan vuosina 1991–2013, prosenttia.....	15
Kuvio 15. Pienituloisen väestön ja koko väestön rakenne vuonna 2013, prosenttia.....	17
Kuvio 16. Yksinasuvan ja muun pienituloisen väestön osuus pienituloisista henkilön iän mukaan vuonna 2013, prosenttia.....	18
Kuvio 17. Koko väestön ja pienituloisen väestön rakenne henkilön sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2013.....	20
Kuvio 18. Tavanomaisten menojen kattaminen tuloilla 2003–2013, prosenttia kotitalouksista.....	22
Kuvio 19. Pienituloinen väestö iän ja koetun toimeentulon mukaan vuonna 2013, henkilöä.....	23
Laatuseloste: tulonjakotilasto.....	26

1 Pienituloisuuden kehitys Suomessa 1987–2013

1.1 Pienituloisia oli 690 000 vuonna 2013

Pienituloisia henkilöitä oli 690 000 vuonna 2013. Pienituloisten lukumäärä on pysytellyt noin 700 000:ssa vuodesta 2007 lukuunottamatta vuotta 2012, jolloin pienituloisten määrä laski selvästi. Vuonna 2013 pienituloisten lukumäärä nousi jälleen, mutta oli hieman pienempi kuin vuosina 2007–2011. Pienituloisen väestön osuus koko väestöstä oli 12,8 prosenttia vuonna 2013. Edellisenä vuonna se oli 11,9 prosenttia ja vuonna 2008, jolloin se oli korkeimmillaan vuoden 1990 jälkeen, se oli 13,9 prosenttia.¹⁾

Kuvio 1. Pienituloisten määrä Suomessa vuosina 1987–2013

Kotitalouksien kulutusyksikköä kohti laskettujen rahatulojen mediaani kasvoi edellisvuodesta reaalisesti 98 euroa (0,4 %). Samalla mediaanista laskettu suhteellinen pienituloisuusraja nousi hieman.

Pienituloisuuden raja oli 14 260 euroa kulutusyksikköä kohden vuonna 2013; toisin sanoen yhden hengen taloudessa asuva on pienituloinen, jos hänen tulonsa ovat alle 1 190 euroa kuukaudessa (ks. pienituloisuusrajoja erityyppisille kotitalouksille liitetäulukossa 1). Edellisen vuoden pienituloisuusraja oli reaalisesti 60 euroa (5 euroa kuukaudessa) matalampi. Pienituloisuusrajan alapuolelle jääneen väestön ekvivalenttien rahatulojen mediaani myös kasvoi 180 eurolla.

Pienituloisuusaste on yleisesti käytössä oleva indikaattori, joka kuvaa suhteellisia tuloeroja mediaanitulon alapuolelle jäävässä väestössä. Pienituloisuus, jota myös kutsutaan köyhyysriskiksi, määritellään kotitalouden tulojen perusteella suhteessa keskivertokotitalouden tuloihin. Kotitalous on pienituloinen, mikäli sen käytettävissä olevat rahatulot jäävät pienemmiksi kuin 60 prosenttia mediaanitulosta eli keskituloisen kotitalouden käytettävissä olevista rahatuloista. Laskennassa käytetään kotitalouden niin sanottua ekvivalenttitulua, joka on kotitalouden kaikkien jäsenten yhteenlaskettujen nettotulojen summa²⁾ jaettuna kotitalouden kulutusyksiköillä³⁾.

1) Tässä julkaisussa esitetyt luvut ei voi verrata ennen vuotta 2013 julkaistuihin tulonjakotilaston lukuihin (Tulonjakotilasto 2010 ja sitä edeltävät julkaisut). Vuonna 2013 ilmestyneissä julkaisuissa (tulojen viitevuosi 2010) otettiin käyttöön tulokäsitteenä kotitalouksien käytettävissä oleva rahatulo, kun aiempien julkaisujen tiedot pohjautuivat kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen käsitteeseen. Tässä julkaisussa esitettävät tiedot eri vuosilta sen sijaan pohjautuvat samaan tulokäsitteeseen ja ovat keskenään vertailukelpoisia. Tarkemmin käsitteenmuutoksen vaikutuksesta pienituloisuuden kuvaukseen löytyy tietoa tulonjakotilaston vuoden 2011 pienituloisuus-tietojen ennakkojulkaisusta (30.1.2013) sekä aihetta käsittelevästä erillisartikkelista, joka on julkaistu tulonjakotilaston verkkosivulla Artikkelit-osiossa (<http://tilastokeskus.fi/til/tjt/art.html>).

2) Kotitalouden jäsenten saamat palkka-, yrittäjä-, omaisuustulot sekä saadut tulonsiirrot, joista vähennetään maksetut verot ja veroluonteiset maksut.

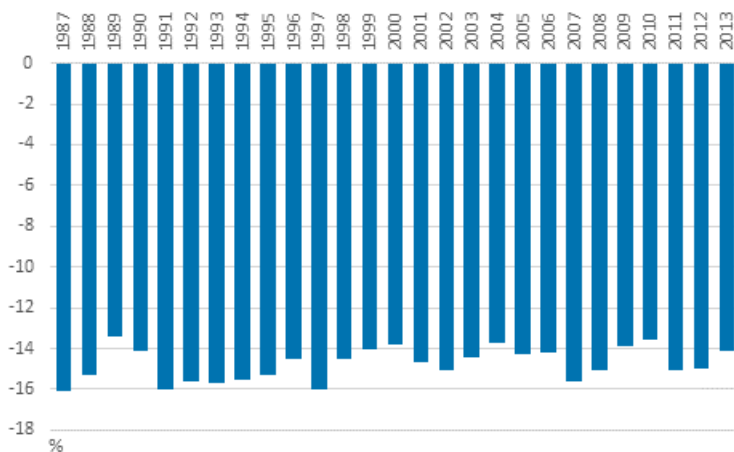
3) Kotitalouden yksi aikuinen muodostaa yhden kulutusyksikön, muut kotitalouden 14 vuotta täyttäneet henkilöt muodostavat kukin 0,5 kulutusyksikköä ja 0–13-vuotiaat lapset muodostavat kukin 0,3 kulutusyksikköä. Yhden aikuisen kotitalous on yksi kulutusyksikkö, kun taas perhe, johon kuuluu esimerkiksi puoliset ja alle 14-vuotias lapsi, muodostavat yhteensä 1,8 kulutusyksikköä.

1.2 Köyhyysvaje 14,1 prosenttia vuonna 2013

Pienituloisuusrajan alle jäävien tilannetta voidaan tarkastella köyhyysvajeeksi kutsutun indikaattorin avulla. Se osoittaa, kuinka paljon keskimäärin pienituloiselta väestöltä puuttuu tuloja, jotka nostaisivat heidät juuri pienituloisuusrajalle. Pienituloisten ekvivalenttitulojen mediaani oli 12 250 vuonna 2013.

Pienituloiseen väestönosaan kuuluvien keskimääräisen tulotason etäisyys pienituloisuusrajasta on vaihdellut vuosittain 13,4 ja 16,3 prosentin välillä vuodesta 1987 lähtien. Vuonna 2013 kaikkien pienituloisten köyhyysvaje oli 14,1 prosenttia, mikä on 2 009 euroa vuodessa eli 167 euroa kuukaudessa kulutusyksikköä kohden (kuvio 2).

Kuvio 2. Pienituloisten köyhyysvaje vuosina 1987–2013, prosenttia pienituloisuusrajasta

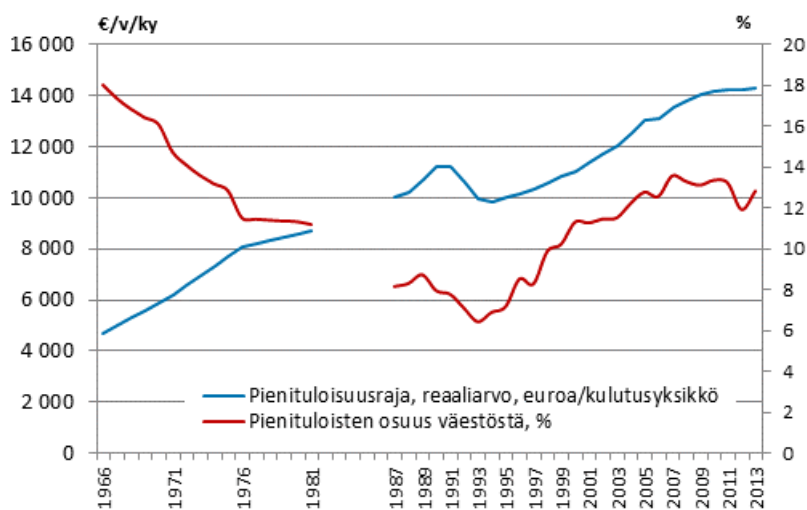

Köyhyysvaje voi pienentyä pienituloisuusrajan noustessa siitä syystä, että pienituloisiksi luokitellaan aikaisempaa parempituloisia talouksia. Köyhyysvajeen muutokset siis kuvaavat pienituloisen väestön tulorakenteen muutosta, mutta siitä ei voi päätellä edellisenä vuonna pienituloisiksi luokiteltujen talouksien tulotason muutoksia edellisvuodesta, koska pienituloisten talouksien joukko ei ole vuodesta toiseen sama.

1.3 Pienituloisuusrajat ja -asteet vuosina 1966–2013

Vuosina 1966–1991 pienituloisuus väheni, vaikka pienituloisuuden raja jatkuvasti kohosi. Tuolla jaksolla koko väestön tuloerot kaventuivat. Tuloerot kasvoivat 1990-luvun lopussa, jonka jälkeen muutos on ollut vähäistä. Pienituloisuusaste on yleensä noussut sitä mukaa kuin mediaani ja pienituloisuusraja ovat nousseet. Vuoden 2007 jälkeen pienituloisuusaste ei ole noussut mediaanitulojen tahdissa. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Pienituloisuusasteen ja pienituloisuusrajan kehitys vuosina 1966–2013

Tiedot ennen vuotta 1987 ovat peräisin kotitalouksien kulutustutkimuksista 1966, 1971, 1976 ja 1981 (välivuodet interpoloitu lineaarisesti). Vertailukelpoinen tulonjakotilaston sarja on saatavana jokavuotisena vuodesta 1987. Aikasarjan tulokäsitteet on pidetty vertailukelpoisena läpi koko tarkastelujakson.

Pienituloisuus oli alimmillaan 1990-luvun alun lamavuosina. Pienituloisuusasteen aleneminen ei tarkoittanut sitä, että pienituloisten toimeentulon taso olisi 1990-luvun laman aikana parantunut. Aste aleni, koska mediaanitulot laskivat tuona aikana suuren työttömyyden ja lomautusten takia, mikä alensi suhteellisen pienituloisuuden rajaa. Työttömyys, lomautukset ja muut markkinoilla ansaittujen tulojen menetykset eivät koskettaneet pienituloisimpia samassa määrin kuin keskituloisia. Eläkkeellä tai muun sosiaaliturvan varassa olevien tulotaso pysyi tuolloin sosiaaliturvan leikkauksista huolimatta vakaampana kuin työmarkkinoilla aktiivisen väestön tulotaso.

2 Muita pienituloisuusmittareita

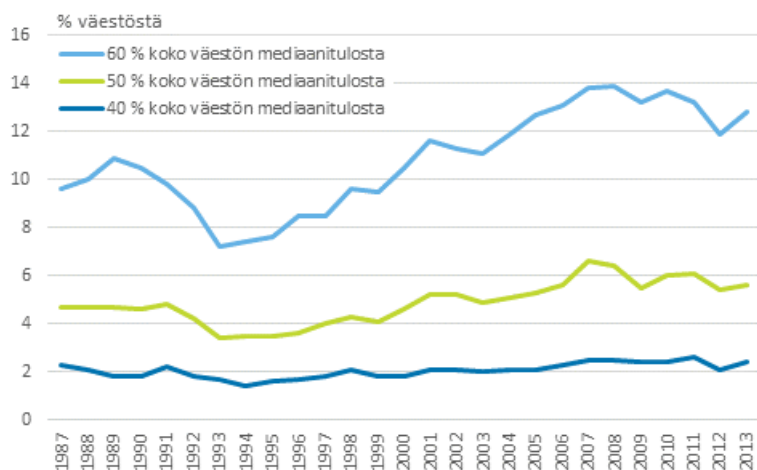
2.1 40 ja 50 prosentin pienituloisuusraja

Tavallisin tapa tarkastella pienituloisuutta on käyttää pienituloisuuden rajana 60 prosenttia kansallisesta keskitulosta. Tätä mittaria käytetään yleisesti esimerkiksi eurooppalaisissa vertailuissa. Pienituloisuutta voidaan kuitenkin kuvata myös muilla mittareilla, jolloin saadaan laajempi kuva pienituloisuuden kehityksestä ja sisäisestä rakenteesta.

Pienituloisuusraja voidaan määritellä erilaisina suhteellisina osuuksina, esimerkiksi 40 tai 50 prosenttia mediaanitulosta. Esimerkiksi OECD käyttää analyyseissä rajana 50 prosenttia mediaanista.

Niiden pienituloisten osuus, joiden tulot olivat alle 40 prosenttia mediaanituloista, on pysynyt melko tasaisena koko tarkastelujakson ajan; vuoden 2005 jälkeen osuus nousi hieman, mutta on pysynyt keskimäärin 2,4 prosentissa. Alle 50 prosenttiin mediaanituloista jäävien osuus on kasvanut tarkastelujaksolla parin prosenttiyksikön verran, mutta pysynyt kuuden prosentin tienoilla viime vuodet. (Kuvio 4.) Näiden pienituloisuusrajojen alapuolelle jääneiden henkilömäärä on kuitenkin kasvanut selvästi vuoden 1995 jälkeen.

Kuvio 4. Pienituloisuusasteet vuosina 1987–2013 mitattuna 40, 50 ja 60 prosenttina mediaanitulosta

2.2 Pienituloisuus kiinteällä rajalla

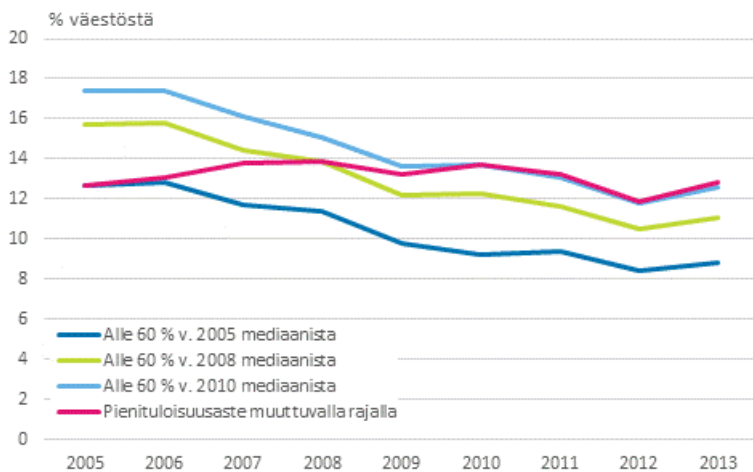
Perinteisessä suhteellisen pienituloisuuden mittaamisessa pienituloisuusraja lasketaan joka vuosi uudelleen kyseisen vuoden mediaanitulosta. *Kiinteällä pienituloisuusrajalla* sen sijaan voidaan tarkastella sitä, miten pienituloisuus kehittyisi, jos raja kiinnitettäisiin jonkin edeltävän vuoden tasoon. Kiinteä pienituloisuusraja huomioi ainoastaan elinkustannusten muutokset, mutta ei mediaanitulon vuosittaista vaihtelua, joka voi vaikeuttaa pienituloisuuden ajallista tarkastelua etenkin vaihtelevissa suhdannetilanteissa.

Kuviossa 5 on sekä muuttuvalla että kiinteällä pienituloisuusrajalla laskettuja pienituloisuusasteita vuosille 2005–2013. Kun pienituloisuutta tarkastellaan kuten edellä eli vuosittain muuttuvalla pienituloisuusrajalla, pienituloisten osuus väestöstä näyttää pysyneen 12 ja 14 prosentin välillä vuoden 2005 jälkeen.

Eri vuosiin kiinnitettyjen pienituloisuusrajojen alapuolelle jääneiden osuudet ovat pienentyneet selvästi vuosittain lukuunottamatta vuosia 2007–2008 ja 2009–2010, jolloin osuuksien lasku hieman loiveni. Vuosina 2012–2013 osuus hieman kasvoi. (Kuvio 5.) Mikäli pienituloisuusraja olisi pysynyt vuonna 2013 vuoden 2010 tasolla, olisi pienituloisten määrä ollut noin 677 000 eli noin 13 000 vähemmän kuin muuttuvalla rajalla.

Kuvio 5. Pienituloisuusaste eri vuosiin kiinnitettyllä ja vuosittain muuttuvalla pienituloisuusrajalla vuosina 2005–2013

3 Ikä ja pienituloisuus

Pienituloisuus koettelee erityisesti nuoria ja yli 74-vuotiaita. Nuorten ikäryhmien pienituloisuus on kuitenkin syvempää. Nuoret, alle 35-vuotiaat aikuiset ovat muita useammin pienituloisia myös muilla pienituloisuusrajoilla (40 % ja 50 %) mitattuna, pienituloisten nuorten tulot ovat keskimäärin matalammat ja köyhyysvaje eli keskitulojen etäisyys pienituloisuusrajasta on suurempi kuin muilla ikäryhmillä.

Pienituloisten kesken tulojakauma on iän mukaan vino, sillä kaikkein pienituloisimmasta ryhmästä (tulot alle 40 % mediaanista) lähes puolet on 18–34-vuotiaita nuoria. 65 vuotta täyttäneet eli eläkeiän saavuttaneet pienituloiset puolestaan ovat valtaosin aivan pienituloisuusrajan tuntumassa, heidän tulonsa ovat paremmat ja köyhyysvaje pienempi kuin muilla ikäryhmillä. Pienituloisten 65–74-vuotiaiden osuus ikäryhmästään on lisäksi pienempi kuin väestössä keskimäärin.

3.1 Pienituloisuuden yleisyys ikäryhmittäin

Pienituloisuus on yleisintä nuorten ja vanhimpien keskuudessa. Nuorten aikuisten eli 18–24-vuotiaan väestön ja toisaalta vanhimman ikäryhmän, 75 vuotta täyttäneiden henkilöiden pienituloisuusasteet ovat selvästi korkeammat kuin muulla väestöllä (taulukko 1).

Vuosina 2008–2011 koko väestön pienituloisuusaste pysytteli 13 prosentin yläpuolella, mutta vuonna 2012 pienituloisuus väheni selvästi. Vuonna 2013 pienituloisuusasteet nousivat taas kaikissa ikäryhmissä lukuunottamatta 65–74-vuotiaita, joilla pienituloisuusaste laski edelleen hieman. Pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden määrä kasvoi kaikissa ikäryhmissä, mutta kasvu oli suhteellisesti suurinta lapsilla ja 18–34-vuotiailla aikuisilla (taulukko 1; ks. myös [tietokantataulukko 5a](#)).

Taulukko 1. Pienituloisuusasteet henkilön iän mukaan vuosina 1995–2013, prosenttia

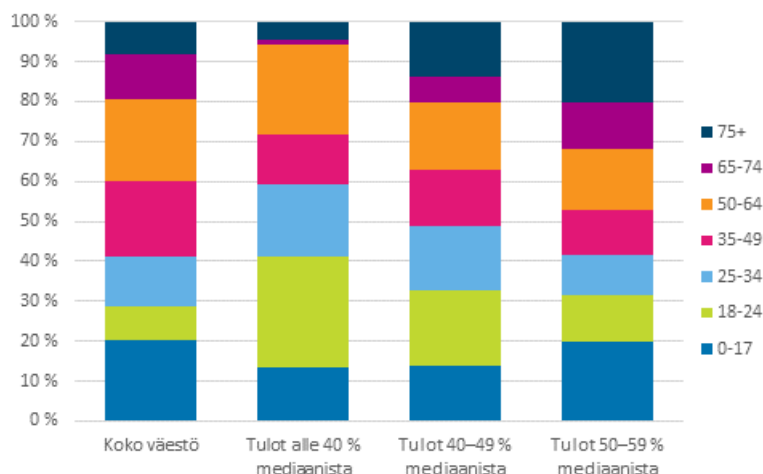
	1995	2000	2005	2008	2010	2011	2012	2013	Pienituloisia vuonna 2013	Määrän muutos 2012–2013, %	Määrän muutos 2008–2013, %
Alle 18 v	4,4	8,8	9,7	12,1	11,8	11,1	9,4	10,9	118 000	15,5	-11,0
18–24-v	21,0	20,1	24,2	26,3	26,5	24,8	22,6	25,2	114 000	12,2	-1,0
25–34-v	5,0	7,4	9,6	10,2	11,4	11,8	11,6	13,3	90 000	15,3	33,4
35–49-v	5,7	8,2	8,5	9,0	9,5	9,0	7,7	8,4	85 000	8,1	-9,5
50–64-v	7,0	8,1	9,7	11,1	11,4	11,0	10,0	10,5	117 000	3,4	-7,2
65–74-v	9,4	11,4	16,5	14,5	12,9	11,2	10,3	9,9	58 000	0,7	-15,0
75 v täyttäneet	15,6	23,0	29,0	31,3	26,9	27,6	23,9	24,2	108 000	4,1	-13,3
Koko väestö	7,6	10,5	12,7	13,9	13,7	13,2	11,9	12,8	690 000	8,7	-5,2

3.2 Pienituloisuuden rakenne iän mukaan

Pienituloinen osa väestöä poikkeaa taustatekijöiltään koko väestöstä. Lisäksi väestöryhmät asettuvat eri kohtiin pienituloisten tulojakaumalla. Iän mukaan tarkasteltuna pienituloisten joukossa on väestöosuutensa nähden suhteellisen paljon nuoria, 18–24-vuotiaita sekä 75 vuotta täyttäneitä. 18–24-vuotiaita henkilöitä on koko väestöstä noin kahdeksan prosenttia, mutta pienituloisista heitä on noin 17 prosenttia. Iäkkäiden 75 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä on kahdeksan prosenttia, mutta pienituloisista heidän osuutensa on vajaat 16 prosenttia. Selvästi väestöosuuttaan pienempi ryhmä pienituloisissa ovat 35–49-vuotiaat, joita on koko väestöstä noin 19 prosenttia, mutta pienituloisista reilut 12 prosenttia.

Ikärakenne kuitenkin poikkeaa eri kohdissa pienituloisten tulojakaumaa. Kaikkein pienituloisimpien (tulot alle 40 % mediaanista) joukko on selvästi nuorempaa kuin juuri pienituloisuusrajan alla (50–59 % mediaanista) olevien joukko. Pienituloisimmista 46 prosenttia on 18–34-vuotiaita, ja 65 vuotta täyttäneitä on vain joitakin prosentteja. Pienituloisuusrajan tuntumassa olevista puolestaan kolmannes on 65 vuotta täyttäneitä. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Koko väestön ja pienituloisen väestön rakenne iän mukaan vuonna 2013

Ikäryhmittäiset erot sijoittumisessa pienituloisuusjakaumalle näkyvät myös pienituloisten tulotarkasteluissa. Pienituloisten mediaanitulot ovat 18–34-vuotiailla noin 11 290 euroa vuodessa ja 65–74-vuotiailla 12 840 euroa. Vuonna 2013 pienituloisilta nuorilta puuttui keskimäärin viidennes tuloista, joilla he olisivat nousseet pienituloisuusrajalle, 65–74-vuotiailla taas noin kymmenesosa. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Pienituloisten mediaanitulo ja sen etäisyys pienituloisuusrajasta (köyhyysvaje) iän mukaan prosentteina vuonna 2013

	Pienituloisten mediaanitulo, euroa	Köyhyysvaje, %
Kaikki	12 250	14,1
0–17	12 540	12,0
18–24	11 090	22,3
25–34	11 620	18,5
35–49	12 120	15,0
50–64	11 900	16,6
65–74	12 840	10,0
75+	12 760	10,5

3.3 Lasten pienituloisuusaste oli 10,9 prosenttia vuonna 2013

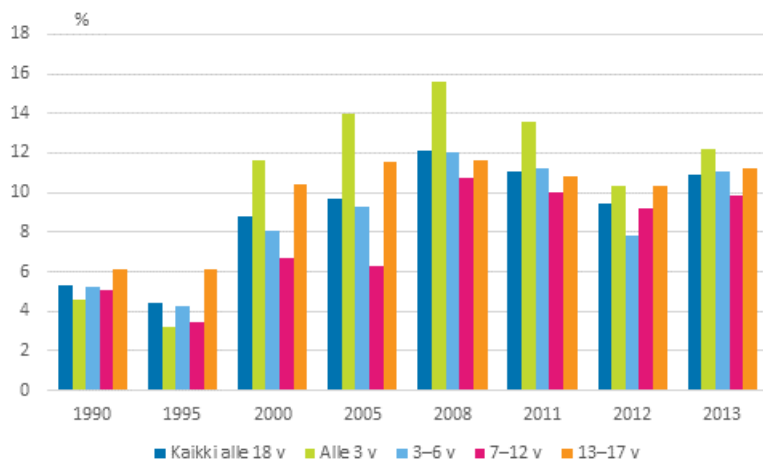
Lapsiköyhyyteen eli pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaiden henkilöiden osuuteen väestöstä alettiin kiinnittää huomiota 1990-luvun laman jälkeen, kun siihen asti vähäinen lapsiköyhyys nousi nopeasti. Vuosituhannen vaihteessa rahatulojen perusteella laskettu lapsiköyhyys lähestyi koko väestön pienituloisuusastetta. 2000-luvulla lasten ja koko väestön pienituloisuusasteet ovat kehittyneet samalla tavoin. Vuoden 2008 jälkeen alle 18-vuotiaiden pienituloisuusaste laski aina vuoteen 2012 asti. Vuonna 2013 se nousi jälleen hieman, mutta oli pienempi kuin vuonna 2011. (Taulukko 1).

Kun kotitalouden koko tulokertymää ajatellaan kotitalouksien jäsenille jakautuvana tulona, viitehenkilön asema säätelee pienituloisen tai tulottoman henkilön toimeentuloa enemmän kuin henkilön oma asema. Erityisesti lasten pienituloisuutta on kuvattava kotitalouden viitehenkilön aseman mukaan. Lapsiköyhyys liittyy kiinteästi työssäkäyvien pienituloisuuteen. Pienituloisista lapsista 64 prosenttia kuului työlliseen talouteen ja 17 prosenttia työttömään talouteen. Vuoteen 2012 verrattuna työllisen huoltajan kanssa asuvien lasten osuus kaikista pienituloisista lapsista kasvoi ja työttömän huoltajan kanssa asuvien osuus väheni.

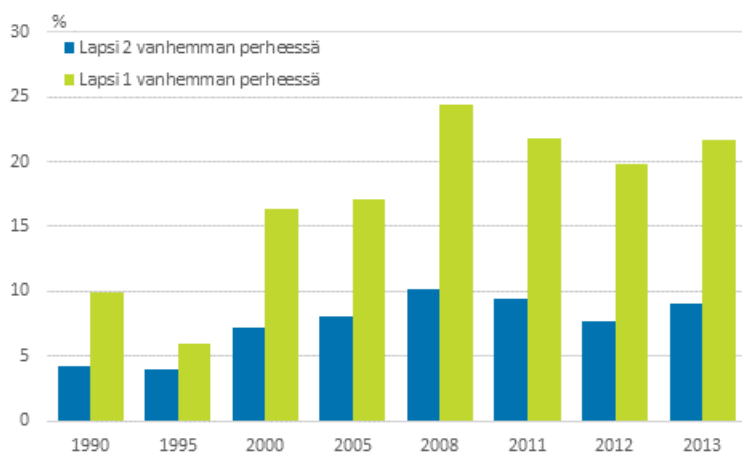
Ikäryhmittäin katsoen erityisesti alle kouluikäisten lasten pienituloisuus väheni vuoden 2008 huippuluvusta, mutta 0–2-vuotiaiden lasten pienituloisuusaste on kuitenkin edelleen korkein (kuvio 7). Teini-ikäisten köyhyysriski on 1990-luvun puoliväliin verrattuna noussut korkealle – lapsen täytettyä 14 vuotta kulutusyksikköpaino nousee aikuisen tasolle, mikä pienentää selvästi kotitalouden ekvivalenttituloja.

Köyhyysriski liittyy myös perhetyyppiin, sillä se on suurempi yhden huoltajan talouksiin kuuluvilla lapsilla kuin kahden (tai useamman) aikuisen talouteen kuuluvilla lapsilla (kuvio 8).

Kuvio 7. Lasten pienituloisuusasteet iän mukaan vuosina 1990–2013, prosenttia

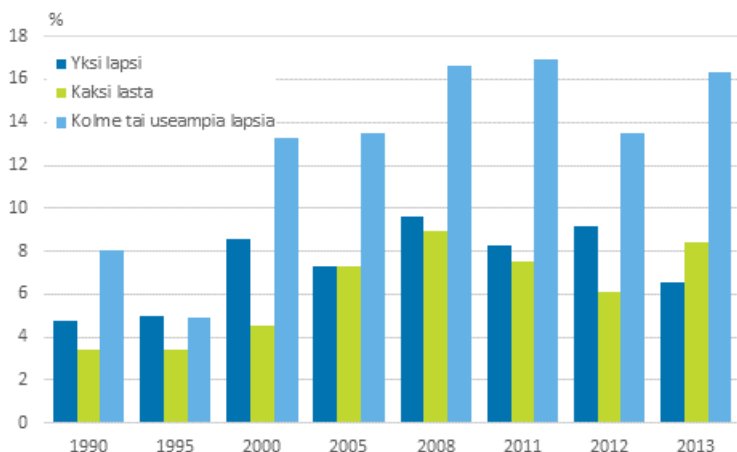

Kuvio 8. Lasten pienituloisuusasteet huoltajien lukumäärän mukaan vuosina 1990–2013, prosenttia

Myös suurempi lapsiluku lisää lasten pienituloisuusriskiä (kuvio 9). Lapset, joilla on kaksi tai useampia sisarusia, kuuluivat kaksi kertaa todennäköisemmin pienituloiseen talouteen kuin kaksilapsisten perheiden lapset vuonna 2013. Ainoiden lasten pienituloisuusaste (6,6 % vuonna 2013) oli matalampi kuin kaksilapsisissa perheissä asuvien lasten.

Kuvio 9. Lasten pienituloisuusasteet perheen lapsiluvun mukaan vuosina 1990–2013, prosenttia

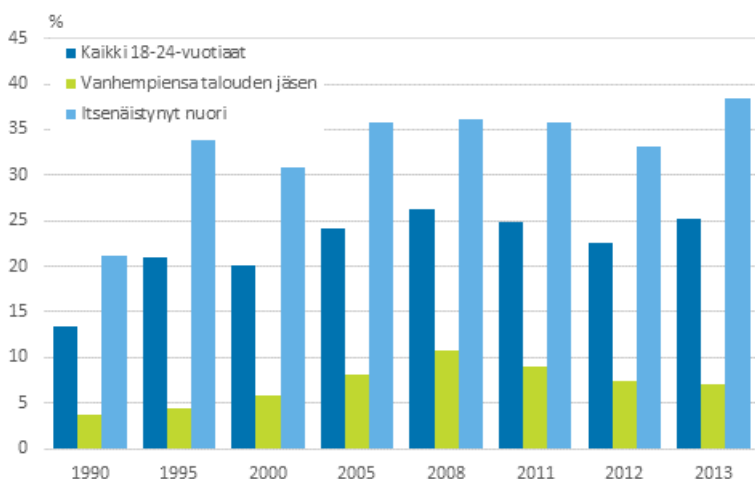

3.4 Joka neljäs nuori oli pienituloinen vuonna 2013

18–24-vuotiaiden nuorten pienituloisuusaste on korkea muihin ikäryhmiin verrattuna (taulukko 1). 25,2 prosenttia nuorista kuului vuonna 2013 pienituloiseen talouteen. Nuorten pienituloisuus riippuu kotitalouden koostumuksesta ja siitä, millaista toimintaa nuorella on. Nuorten pienituloisuuden suurin selitys löytyy opiskelijoiden määrästä: 45 prosenttia 18–24-vuotiaista nuorista on opiskelijoita, ja kaksi kolmesta pienituloisesta nuoresta on opiskelijoita.

Ikäluokasta, johon kuuluu noin 450 000 nuorta, hieman yli 40 prosenttia kuuluu vielä vanhempiensa talouteen, vajaat 60 prosenttia oli jo taloudellisesti itsenäisiä. Itsenäistyneistä kolmasosa asuu yksin. Itsenäisesti asuvien nuorten todennäköisyys olla pienituloinen oli vuonna 2013 viisinkertainen (38,4 %) verrattuna vanhempiensa kanssa asuvien nuorten vastaavaan todennäköisyyteen (7,1 %) (kuvio 10).

Kuvio 10. Itsenäistyneiden ja vanhempiensa talouteen kuuluvien nuorten pienituloisuusasteet vuosina 1990–2013, prosenttia

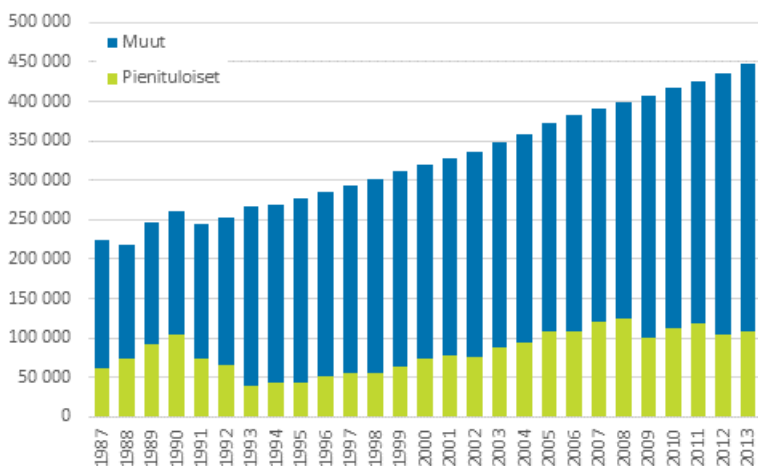

Nuorilla voi olla tulolajeja, jotka eivät kuvaudu tilastossa täysimääräisesti. Kotitalouksien väliset tulonsiirrot – rahan antaminen toiselle kotitaloudelle elämiseen tai opiskeluun ja laskujen maksaminen toisen kotitalouden puolesta – kerätään tulonjakotilastossa haastattelemalla, mutta niiden ilmoittamisessa haastattelutilanteessa voi olla alipeittoa. Tulokäsitteestä myös puuttuvat opintolainat, mutta opintoraha ja opiskelijan asumistuki huomioidaan tulona.

3.5 Yli 74-vuotiaiden pienituloisuusaste oli 24,2 prosenttia vuonna 2012

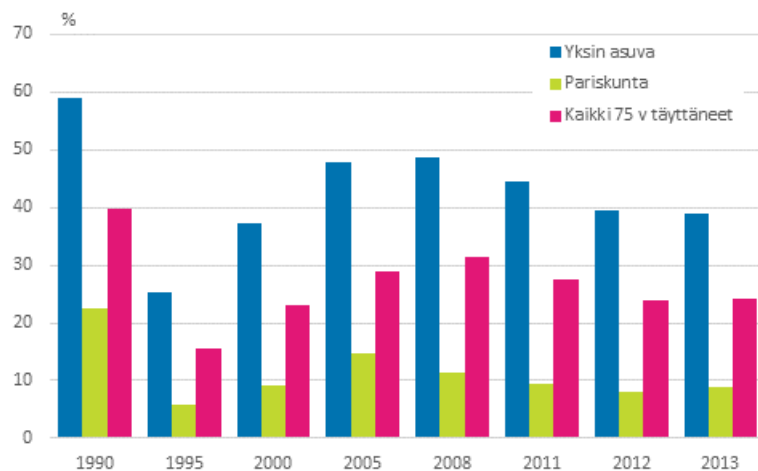
75 vuotta täyttäneiden määrä on kasvanut voimakkaasti 1980-luvun lopusta. Tulonjakotilaston tarkastelun kohteena on niin sanottu kotitalousväestö, eli yksityisasunnoissa asuvat. Vuoden 1995 jälkeen ikäryhmä on kasvanut 170 000 henkilöllä. Kotitalousväestöön kuului 448 000 yli 74-vuotiasta vuonna 2013. Heistä 24,2 prosenttia eli 108 000 henkilöä oli pienituloisia. (Taulukko 1 ja kuvio 11.)

Kuvio 11. Pienituloisten ja muiden 75 vuotta täyttäneiden henkilöiden määrä vuosina 1987–2013

50 prosenttia 75 vuotta täyttäneistä asuu yhden hengen talouksissa ja 43 prosenttia kahden hengen talouksissa. Loput noin 6 prosenttia asuu muissa talouksissa, esimerkiksi aikuisten lasten ja muiden sukulaisten kanssa. Yksin asuminen lisää köyhyysriskiä myös ikääntyneillä: ikääntyneistä yksin asuvista vajaat 40 prosenttia oli vuonna 2013 rahatuloon perustuvan pienituloisuusrajan alla. Puolisonsa kanssa asuvien ikääntyvien pienituloisuus alittaa väestön yleisen pienituloisuusasteen: 75 vuotta täyttäneiden puolison kanssa asuvien pienituloisuusaste oli 8,8 prosenttia vuonna 2013. Yksin asuvien pienituloisuus on kaksin asuviin verrattuna reilut neljä kertaa yleisempää. (Kuvio 12.)

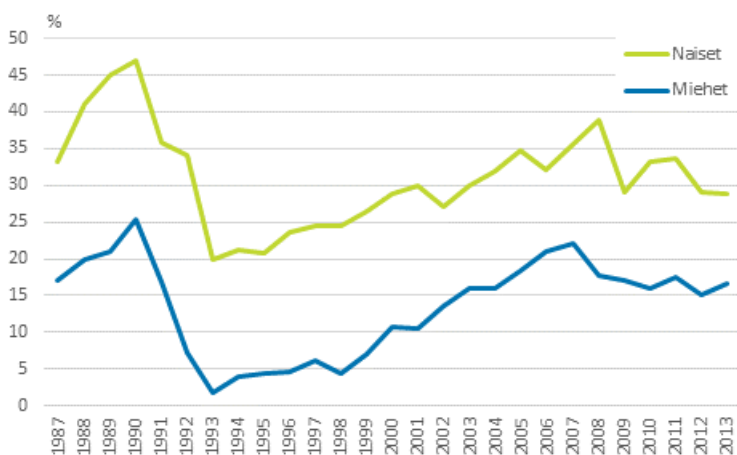
Kuvio 12. 75 vuotta täyttäneiden pienituloisuusaste kotitalouden tyypin mukaan vuosina 1990–2013, prosenttia

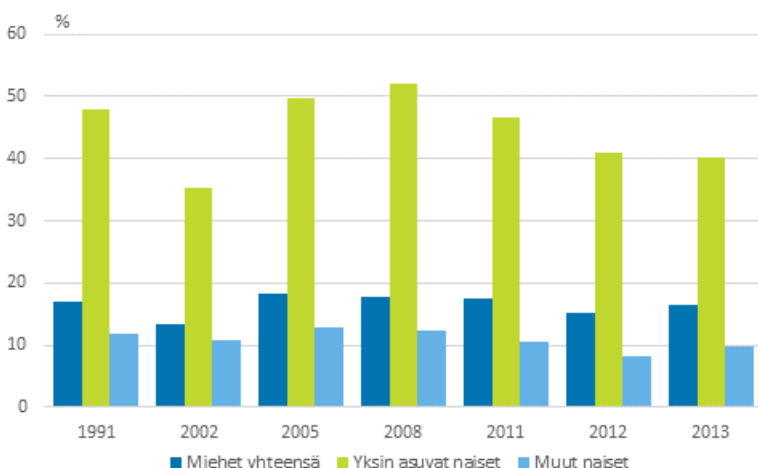
Noin kaksi kolmesta 75 vuotta täyttäneestä on naisia ja hieman yli kolmannes miehiä. Ikääntyneiden naisten pienituloisuus on yleisempää kuin ikääntyneiden miesten (kuvio 13). Erot ovat olleet huomattavat vuosien 1987 ja 2013 välillä, mutta kuitenkin kaventuneet. Molempien sukupuolten pienituloisuus on kasvanut, mutta miehillä nopeammin kuin naisilla. Miesten lähtötason mataluudesta johtuen ero on tasoittumisesta huolimatta edelleen suuri. Naisten pienituloisuusaste miehiin verrattuna oli 1990-luvun

loppupuolella lähes viisinkertainen, vuonna 2013 enää hieman alle kaksinkertainen. 75 vuotta täyttäneiden miesten pienituloisuusaste oli 16,6 prosenttia ja naisten 28,8 prosenttia vuonna 2013. Yksin asuvien naisten pienituloisuusaste on lisäksi erityisen korkea verrattuna muihin naisiin tai miehiin (kuvio 14).

Kuvio 13. 75 vuotta täyttäneiden naisten ja miesten pienituloisuusasteet vuosina 1987–2013, prosenttia

Kuvio 14. 75 vuotta täyttäneiden pienituloisuusasteet sukupuolen mukaan vuosina 1991–2013, prosenttia

Yksinasuvia miehiä ei voi erotella omaksi ryhmäkseen vähäisten otoshavaintojen vuoksi.

4 Kotitalouden elinvaihe ja pienituloisuus

Köyhyysriskiin vaikuttaa suuresti kotitalouden koko, lasten lukumäärä ja tulonsaajina toimivien määrä. Yksinasuvien pienituloisuus on yleisempää kuin kahden aikuisen talouksien, samoin yksinhuoltajatalouksissa asuvien aikuisten ja lasten köyhyysriski on suurempi kuin kahden aikuisen lapsiperheisiin kuuluvien. Lapsiperheistä yhden huoltajan talouksien pienituloisuusriski on suurempi, mutta pienituloisten yhden vanhemman talouksien keskitulo on parempi kuin pienituloisten kahden huoltajan talouksien. Kahden huoltajan lapsiperheillä köyhyysriski on korkeampi ja pienituloisuus syvempää, jos kotitaloudessa on alle kouluikäisiä lapsia.

4.1 Pienituloisuuden yleisyys erityyppisissä kotitalouksissa

Elinvaiheella luokitellaan kotitalouksia ryhmiin kotitalouden koon, viitehenkilön iän ja kotitalouteen kuuluvien lasten iän perusteella. Yksin asuvat erotellaan monijäsenisistä kotitalouksista ja kahden huoltajan lapsiperheet nuorimman lapsen iän mukaan. Yhden huoltajan perheiden luokitteluun lasten iän perusteella ei ole tulonjakotilastossa tarpeeksi havaintoja.

Vuonna 2013 pienituloisten osuus kasvoi kaikissa elinvaiheiryhmissä, mutta ryhmien sisällä kehitys vaihteli riippuen viitehenkilön ja lasten iästä. Pienituloisuus yleistyi nuorilla yhden hengen ja pariskuntien talouksilla, kun iäkkäämmillä se väheni tai pysyi ennallaan. Pienituloisuus lisääntyi myös perheissä, joissa nuorin lapsi on alle kouluikäinen, mutta väheni perheissä, joissa nuorin lapsi on kouluikäinen. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Henkilöiden pienituloisuusaste kotitalouden elinvaiheen mukaan vuosina 1995–2013

	1995	2000	2005	2008	2011	2012	2013	Pienituloisia vuonna 2013
Kaikki	7,6	10,5	12,7	13,9	13,2	11,9	12,8	690 000
Yhden hengen taloudet	23,0	27,4	33,6	34,0	33,4	31,3	32,2	345 000
Yhden hengen talous, ikä alle 35 v	31,4	30,5	38,3	34,2	40,3	38,1	43,9	99 000
Yhden hengen talous, ikä 35–64 v	18,1	22,3	23,7	26,8	26,5	25,6	25,4	111 000
Yhden hengen talous, ikä yli 64 v	22,4	31,5	42,6	42,5	37,2	33,7	32,9	135 000
Lapsettomat parit	4,9	5,4	7,2	6,9	6,3	5,6	6,3	102 000
Lapsettomat parit, ikä alle 35 v	10,3	11,3	10,8	12,1	12,7	11,9	15,4	55 000
Lapsettomat parit, ikä 35–64 v	3,1	3,0	4,5	3,9	3,9	3,4	3,1	22 000
Lapsettomat parit, ikä yli 64 v	3,4	5,2	9,2	7,9	5,4	4,4	4,5	25 000
Yhden huoltajan taloudet	6,2	15,6	17,1	23,5	21,6	20,3	20,1	52 000
Parit, joilla lapsia	3,6	6,2	7,0	9,0	8,1	6,0	7,0	117 000
Parit, joilla lapsia, kaikki alle 7 v	2,8	7,0	8,8	11,1	9,9	6,2	8,9	52 000
Parit, joilla lapsia, nuorin alle 7 v	4,1	7,6	8,6	12,4	11,7	8,5	9,9	45 000
Parit, joilla lapsia, nuorin 7–12 v	3,4	4,3	3,4	5,8	4,3	4,1	3,3	13 000
Parit, joilla lapsia, nuorin 13–17 v	4,9	5,3	7,3	4,3	4,0	4,1	2,9	6 000
Parit, joilla sekä alle että yli 18-v. lapsia	5,8	9,3	7,9	11,0	9,3	11,2	13,3	37 000
Muut	5,3	6,5	9,1	8,6	8,6	6,6	7,7	36 000

Viidesosa kotitalousväestöstä, runsaat miljoona henkeä, oli vuonna 2013 **yhden hengen talouksia**, ja niistä pienituloisia joka kolmas (32,2 %). Pienituloisuus on erityisen yleistä nuorimmissa ja vanhimmissa yhden hengen talouksissa, mutta väestön keskiarvoon verrattuna myös keski-ikäisissä yksinäistalouksissa. Pienituloisuus on kasvanut kaikissa ikäryhmissä 1990-luvun puolenvälin jälkeen, mutta vuoden 2008 jälkeen vanhimman ikäryhmän pienituloisuusasteet ovat laskeneet. (Taulukko 3; ks. myös [tietokantataulukko 5b](#))

Yhden huoltajan talouksissa (joissa on huollettavia alaikäisiä) pienituloisuusaste on edelleen korkea (20,1 %) huolimatta siitä, että vuodesta 2008 alkaen se on laskenut. Vuonna 2013 joka viides

yksinhuoltajatalouksiin kuuluvista jäsenistä oli pienituloisen. Yhden huoltajan talouksien pienituloisuus pysyi samalla tasolla kuin edeltävänä vuonna.

Yhden huoltajan talouksiin verrattuna **kahden huoltajan lapsiperheissä** pienituloisuusasteet ovat keskimääräistä alempia (7,0 %). Niissä pienituloisuus on korkeimmillaan kun lapset ovat alle kouluikäisiä sekä silloin kun lapset ovat täysi-ikäisinä vielä vanhempensa kotitalouksissa huollettavina. Kahden huoltajan lapsiperheiden pienituloisuus kasvoi yhden prosenttiyksikön vuodesta 2012.

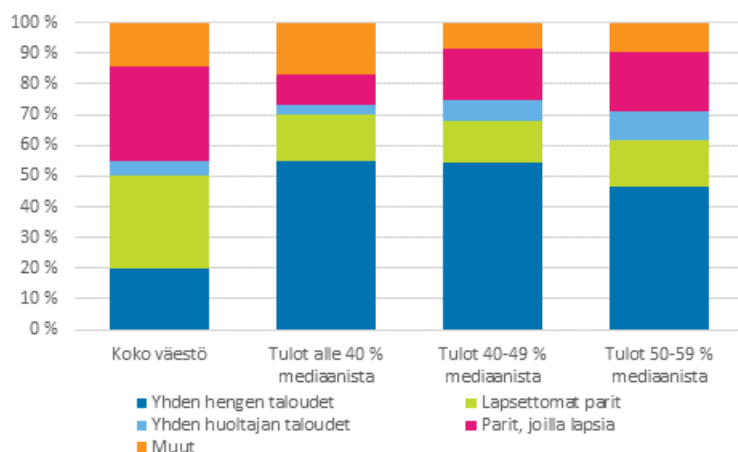
Lapsettomien parien pienituloisuus on kaikissa ikäryhmissä koko väestön keskiarvoa vähäisempää (6,3 %). Myös tässä ryhmässä vanhimman ikäryhmän pienituloisuus on 2000-luvun jälkipuoliskolla selvästi alentunut.

4.2 Pienituloisuuden rakenne kotitalouden elinvaiheen mukaan

Koko väestöstä viidennes on yksinasuvia, mutta pienituloisista jopa puolet. Heidän osuutensa onkin suuri kaikissa pienituloisten tulojakauman kohdissa. Lapsettomiin pariskuntiin lukeutuvien henkilöiden osuus pienituloisista on puolestaan pienempi kuin heidän osuutensa väestöstä: koko väestöstä kahden aikuisen talouksiin kuuluu 30 prosenttia, mutta pienituloisista vain 14 prosenttia. (Kuvio 15.)

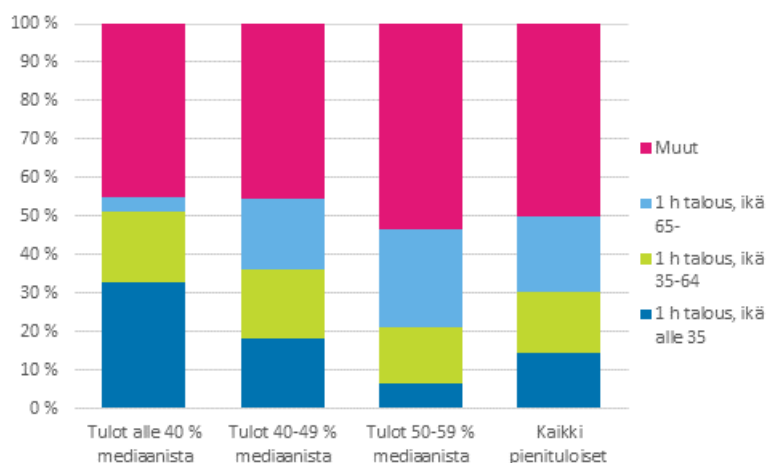
Lapsiperheisiin kuuluvien osuus pienituloisista on pienempi kuin heidän osuutensa koko väestöstä. Lapsitalouksien joukosta erottuvat kuitenkin yksinhuoltajien talouksissa asuvat henkilöt, joita on koko väestöstä hieman alle 5 prosenttia, mutta pienituloisista 7,5 prosenttia. Yhden huoltajan talouksissa asuvien pienituloisuus ei kuitenkaan ole keskimäärin niin syvää kuin kahden huoltajan talouksiin kuuluvien, sillä yhden huoltajan talouksiin kuuluvien tulojen etäisyys pienituloisuusrajasta on pienempi (taulukko 4). Kahden huoltajan lapsiperheistä pienituloisuus on keskimäärin syvempää kun vähintään nuorin lapsi on alle kouluikäinen.

Kuvio 15. Pienituloisen väestön ja koko väestön rakenne vuonna 2013, prosenttia

Yksinasuvien pienituloisten joukossa erottuvat erityisesti 65 vuotta täyttäneet, joita on koko väestöstä vain vajaat 8 prosenttia, mutta pienituloisista 19,5 prosenttia. Yksinasuvien iäkkäiden henkilöiden pienituloisuus on kuitenkin erityyppistä kuin nuorempien. Kolme neljästä ikääntyvästä, yksinasuvasta pienituloisesta on juuri pienituloisuusrajan alapuolella (tulot 50–59 % mediaanista) kun alle 35-vuotiaista 43 prosenttia on kaikkein pienituloisimmassa ryhmässä (tulot alle 40 % mediaanista). Kaikkein pienituloisimpien joukosta kolmasosa kuuluukin nuoriin yksinasujiin (kuvio 16). Pienituloisten yksinasuvien nuorten pienituloisuuden syvyys näkyy myös tuloissa, sillä heidän mediaanitulonsa ovat muita ryhmiä pienemmät ja etäisyys pienituloisuusrajasta yli 30 prosenttia (taulukko 4).

Kuvio 16. Yksinasuvan ja muun pienituloisen väestön osuus pienituloisista henkilön iän mukaan vuonna 2013, prosenttia

Taulukko 4. Pienituloisten mediaanitulo ja sen etäisyys pienituloisuusrajasta (köyhyysvaje) kotitalouden elinvaiheen mukaan prosentteina vuonna 2013

	Pienituloisten mediaanitulo, euroa	Köyhyysvaje, %
Kaikki pienituloiset	12 250	14,1
Yhden hengen taloudet	11 990	15,9
Yhden hengen talous, ikä alle 35 v	9 900	30,6
Yhden hengen talous, ikä 35–64 v	11 920	16,4
Yhden hengen talous, ikä yli 64 v	12 730	10,7
Lapsettomat parit	12 350	13,4
Lapsettomat parit, ikä alle 35 v	11 970	16,1
Lapsettomat parit, ikä 35–64 v	11 440	19,8
Lapsettomat parit, ikä yli 64 v	13 000	8,8
Yhden huoltajan taloudet	12 870	9,7
Parit, joilla lapsia	12 430	12,8
Parit, joilla lapsia, kaikki alle 7 v	12 250	14,1
Parit, joilla lapsia, nuorin alle 7 v	12 510	12,3
Parit, joilla lapsia, nuorin 7–12 v	12 650	11,3
Parit, joilla lapsia, nuorin 13–17 v	12 640	11,4
Parit, joilla sekä alle että yli 18-v. lapsia	11 950	16,2
Muut	11 980	16,0

5 Sosioekonominen asema ja pienituloisuus

Pienituloisuus on yleisintä ei-työllisissä väestöryhmissä. Vähintään puolet vuodesta työttömänä olleilla pienituloisuus on kaikkein tavallisinta, sillä 45 prosenttia työttömistä oli pienituloisia vuonna 2013. Opiskelijoista hieman useampi kuin joka neljäs (28 %) oli pienituloisia. Eläkeläisten pienituloisuusaste on 16,4 prosenttia, mutta köyhyysriskissä on eroja eläkeläisten kesken: useimmiten pienituloisia ovat työeläkettä vailla olevat (muut eläkeläiset) (40,8 %) sekä entiset maatalousyrittäjät (38 %). Työssäkäyvistä ryhmistä pienituloisuutta kokevat erityisesti yksinäisyrittäjät ja maatalousyrittäjät, joiden pienituloisuus on lisäksi syvää: pienituloisten yrittäjien tulot ovat matalat ja he sijoittuvat usein kaikkein pienituloisimpaan ryhmään. Palkansaajilla ja erityisesti ylemmillä toimihenkilöillä pienituloisuus on harvinaista. Myös pienituloiset opiskelijat ja pitkäaikaistyöttömät ovat usein etäällä pienituloisuusrajasta, kun taas eläkeläiset sijoittuvat usein pienituloisuusrajan tuntumaan.

5.1 Pienituloisuuden yleisyys sosioekonomisissa ryhmissä

Henkilön sosioekonominen asema¹⁾ voidaan muodostaa kahdella eri perusteella. Ensinnäkin voidaan kuvata, mihin asemaan hän asettuu oman toimintansa perusteella. Toisaalta henkilön sosioekonomista asemaa luonnehditaan usein hänen kotitaloutensa suurituloisimman tulonsaajan eli viitehenkilön sosioekonomisella asemalla. Taulukossa 5 esitetään pienituloisuusaste henkilöiden oman sosioekonomisen aseman mukaan.

Pienituloisuus on keskimääräistä vähäisempää silloin, kun henkilö osallistuu työelämään yrittäjänä tai palkansaajana. Työllisinä toimii noin puolet väestöstä, ja kaikki perheenjäsenet huomioiden työllisten kotitalouksissa elää 70 prosenttia väestöstä. Työmarkkinoiden ulkopuolella olevan väestön, erityisesti opiskelijoiden, eläkeläisten ja työttömien pienituloisuus on keskimääräistä korkeampaa. (Taulukko 5, ks. myös [tietokantataulukko 5c.](#))

Taulukko 5. Pienituloisuusaste henkilön oman sosioekonomisen aseman mukaan 1995–2013, prosenttia

	1995	2000	2005	2008	2011	2012	2013	Pienituloisia vuonna 2013
Yrittäjät	15,0	16,1	15,7	14,8	13,9	15,0	13,4	41 000
Maatalousyrittäjät	16,4	19,1	16,6	13,8	15,9	17,6	14,6	9 000
Työnantajayrittäjät	10,7	9,3	7,4	9,5	5,8	8,4	7,0	7 000
Yksinäisyrittäjät	16,7	19,4	21,5	19,0	18,5	18,5	17,4	25 000
Palkansaajat	1,2	1,6	1,7	2,3	2,3	2,2	2,4	47 000
Ylemmät toimihenkilöt	..	..	..	..	..	..	..	..
Alemmat toimihenkilöt	..	1,5	1,4	2,3	2,3	2,2	2,4	19 000
Työntekijät	1,7	2,5	2,9	3,6	4,1	3,4	4,2	24 000
Opiskelijat	19,1	21,6	27,5	29,1	27,0	26,0	28,4	120 000
Eläkeläiset	10,1	14,7	20,1	21,9	19,3	16,9	16,4	214 000
Eläkkeellä olevat maatalousyrittäjät	20,8	28,1	41,6	38,9	40,7	34,3	38,0	41 000
Eläkkeellä olevat muut yrittäjät	..	..	22,0	21,8	23,1	21,3	19,1	21 000
Eläkkeellä olevat toimihenkilöt	..	..	9,1	10,8	7,6	7,7	7,9	45 000
Eläkkeellä olevat työntekijät	8,0	14,3	21,5	26,9	23,2	20,8	18,1	84 000
Muut eläkeläiset	20,1	30,1	35,7	39,5	47,1	39,3	40,9	24 000
Työttömät	17,4	31,8	40,5	50,8	44,6	37,7	45,7	125 000
Muut ammatissa toimimattomat	5,0	9,8	11,0	13,8	12,5	10,9	12,7	143 000

1) Kotitalouden jäsenille muodostetaan sosioekonominen asema henkilön 12 viimeisen kuukauden toiminnan perusteella. Sosioekonomisen aseman määrittämiseksi henkilöt on ensin jaettu ammatissa toimiviin ja ammatissa toimimattomiin. Ammatissa toimiviksi on pääsääntöisesti luokiteltu kaikki tutkimusvuonna vähintään kuutena kuukautena tuotantotoimintaan osallistuneet. Ammatissa toimimattomat on ryhmitelty opiskelijoihin, eläkeläisiin, työttömiin ja muihin. Työttömiksi on laskettu henkilöt, jotka ovat olleet vuoden aikana vähintään 6 kk työttöminä. Kotitalouden sosioekonominen asema määräytyy talouden viitehenkilön eli suurituloisimman jäsenen mukaan.

Vuonna 2013 pienituloisuusaste laski kaikilla yrittäjryhmillä sekä eläkkeellä olevilla muilla yrittäjillä ja eläkkeellä olevilla entisillä työntekijöillä. Pienituloisuusaste kasvoi suhteellisesti eniten työttömällä (+8 prosenttiyksikköä). Erityisen paljon lisääntyi myös eläkkeellä olevien entisten maanviljelijöiden ja opiskelijoiden pienituloisuus.

Eläkeläisiä on 1,3 miljoonaa. Heistä 16 prosenttia (214 000 henkilöä) kuului pienituloiseen kotitalouteen vuonna 2013. Kaikista eläkeläisryhmistä vain eläkkeellä olevien toimihenkilöiden pienituloisuusaste on koko väestön keskiarvoa alempi. Koko eläkeläisryhmästä keskimäärin viidesosa on pienituloisia, mutta erityisen korkea pienituloisuusaste on entisillä maatalousyrittäjillä sekä niillä eläkeläisillä, joilla ei ole aikaisempaa ammatissa toimintaa. Valtaosa pienituloisista eläkeläisistä elää yksin (82 %).

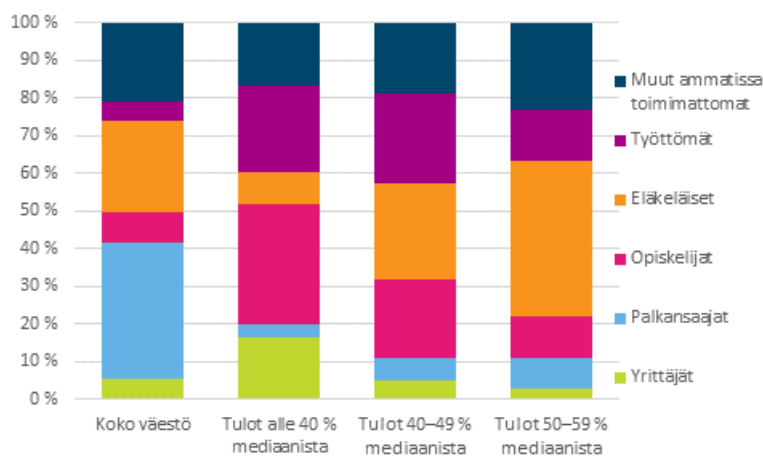
Opiskelijoita on kaiken kaikkiaan lähes puoli miljoonaa (425 000), joista 28 prosenttia (120 000) on pienituloisen kotitalouden jäsen. Kolme neljäsosaa (92 000) pienituloisista opiskelijoista kuuluu talouksiin, jossa suurituloisin henkilö on opiskelija. 56 000 asuu yksin. **Työttömänä** oli suurimman osan vuodesta 2013 tulonjakotilaston mukaan 270 000 henkilöä, ja heistä 45 prosenttia (125 000) pienituloisten kotitalouksien jäseniä.

5.2 Pienituloisuuden rakenne sosioekonomisen aseman mukaan

Koko väestön ja pienituloisen väestön rakenteelliset erot sekä aiemmin ikätarkastelussa havaitut pienituloisen väestön keskinäiset erot sijoittumisessa tulojakaumalle tulevat selvästi esiin myös kun asiaa tarkastellaan henkilön sosioekonomisen aseman kautta. Työssä olevien eli yrittäjien ja palkansaajien osuus koko väestöstä on noin 42 prosenttia, mutta pienituloisissa heitä on vain noin 14 prosenttia. Yrittäjien osuus pienituloisista on yhtä suuri kuin koko väestöstä, mutta palkansaajien osuus on selvästi väestöosuutta pienempi. Yrittäjien pienituloisuus on kuitenkin syvää: puolet pienituloisista yrittäjistä on pienituloisia myös kaikkein tiukimmalla pienituloisuusrajalla (40 % mediaanista), mikä näkyy myös pienituloisten yrittäjien matalana mediaanitulona (9 190 euroa vuodessa) ja keskitulon etäisyytenä pienituloisuusrajasta (köyhyysvaje 35,6 prosenttia) (taulukko 6).

Enemmistö pienituloisista on kuitenkin työelämän ulkopuolella olevia. Suurin ryhmä ovat eläkeläiset, joita on pienituloisista noin kolmannes. Myös pienituloisia työttömiä ja opiskelijoita on paljon suhteessa heidän pieneen osuuteensa koko väestöstä. Pienituloiset eläkeläiset sijoittuvat kuitenkin usein aivan pienituloisuusrajan tuntumaan. Kaikkein pienituloisimmista eli alle 40 prosentilla mediaanitulosta elävistä 70 prosenttia on opiskelijoita, työttömiä tai ryhmään muut ammatissa toimimattomat kuuluvia. (Kuvio 17.)

Kuvio 17. Koko väestön ja pienituloisen väestön rakenne henkilön sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2013

Taulukko 6. Pienituloisten mediaanitulo ja sen etäisyys pienituloisuusrajasta (köyhyysvaje) sosioekonomisen aseman mukaan prosentteina vuonna 2013

	Pienituloisten mediaanitulo	Köyhyysvaje
Yrittäjät	9 190	35,6
Palkansaajat	12 750	10,6
Opiskelijat	10 880	23,7
Eläkeläiset	12 790	10,3
Työttömät	11 470	19,6
Muut	12 490	12,4

7 Kotitalouksien toimeentulovaikeudet

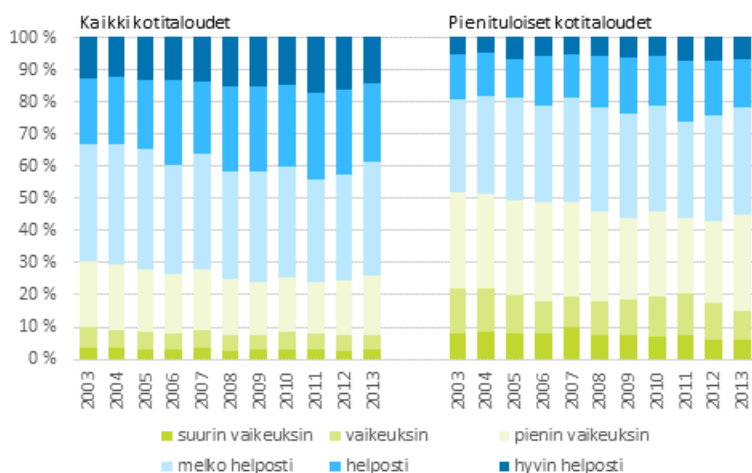
Edellä kuvattu pienituloisuus ottaa huomioon koko kotitalouden vuosittaiset rahatulot ja suhteuttaa ne kansalliseen keskituloon. Pienituloisuuden ajatellaan indikoivan köyhyden kokemisen riskiä. Pienituloisuus ei kuitenkaan ota huomioon kulutusmenoja tai varallisuutta¹⁾, jotka voivat vaikuttaa merkittävästi siihen, miten pienituloiseksi määrittyvä kotitalous tulee toimeen. Pienituloisuustarkastelun syventämiseksi onkin mielekästä tarkastella myös kotitalouksien omaa käsitystä siitä, miten helposti ne tulevat toimeen tuloillaan. Tulonjakotilastossa on vuodesta 2003 alkaen kysytty kotitalouksilta sitä, saavatko ne katettua tavanomaiset menonsa nykyisillä tuloillaan suurin vaikeuksin, vaikeuksin, pienin vaikeuksin, melko helposti, helposti vai hyvin helposti.

671 000 kotitaloutta eli 25,6 prosenttia kaikista kotitalouksista koki vähintään pieniä toimeentulovaikeuksia vuonna 2013. Osuus oli hieman suurempi kuin vuonna 2012. Vaikeuksia tai suuria vaikeuksia kokeneiden osuus kuitenkin pysyi lähes edeltävän vuoden tasolla (7,5 prosenttia vuonna 2012, 7,7 prosenttia vuonna 2013).

Pienituloiset kotitaloudet kokevat toimeentulovaikeuksia useammin kuin muut: 44,5 prosenttia pienituloisista talouksista koki vähintään pieniä vaikeuksia, ja vakavampia vaikeuksia koki 14,5 prosenttia. Pienituloisten kokemat toimeentulovaikeudet lisääntyivät hieman vuodentakaisesta kun otetaan huomioon myös pieniä vaikeuksia kokeneet. Pienituloisten kokemat vakavammat toimeentulovaikeudet kuitenkin vähenivät. (Kuvio 18.) Kaikista toimeentulovaikeuksia kokevista kolmasosa eli 205 000 kotitaloutta on myös pienituloisia, vaikeuksia tai suuria vaikeuksia kokevista puolestaan 39 prosenttia.

Kymmenen vuoden tarkastelujaksolla toimeentulovaikeuksia kokevien kotitalouksien osuudet ovat pienentyneet trendinomaisesti sekä kaikilla kotitalouksilla että pienituloisilla kotitalouksilla. Kaikista kotitalouksista ainakin pieniä toimeentulovaikeuksia koki vajaa kolmannes vuonna 2003, mutta vuonna 2013 enää neljännes. Kun vuonna 2003 pienituloisista kotitalouksista puolet koki ainakin pieniä toimeentulovaikeuksia, vuonna 2013 osuus oli 6 prosenttiyksikköä pienempi. (Kuvio 18, ks. myös [tietokantataulukko 5d.](#))

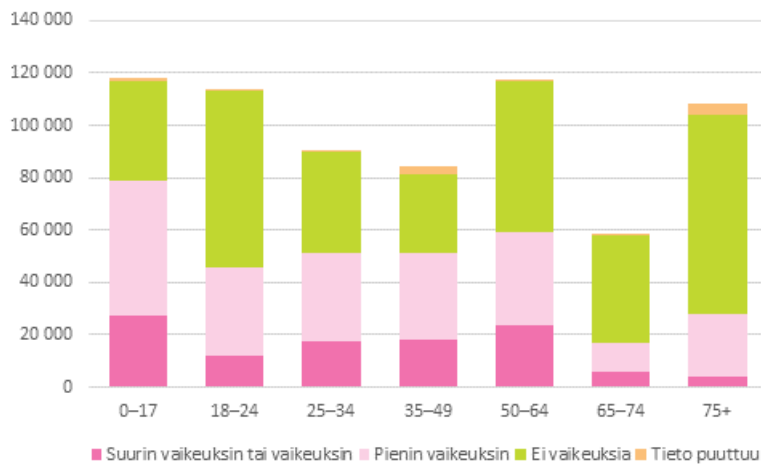
Kuvio 18. Tavanomaisten menojen kattaminen tuloilla 2003–2013, prosenttia kotitalouksista

Ikäryhmittäin tarkasteltuna 65–74-vuotiaista pienituloisista noin 29 prosenttia ja 75 vuotta täyttäneistä pienituloisista 26 prosenttia asui kotitaloudessa, jolla oli vähintään pieniä toimeentulo-ongelmia. Alle 18-vuotiaista pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvasta lapsista taas kaksi kolmesta asui toimeentulo-ongelmia kokevassa kotitaloudessa. Toimeentulo-ongelmien kokeminen on yleistä myös 25–49-vuotiailla, mutta 18–24-vuotiailla nuorilla se on suhteellisesti vähäisempää. (Kuvio 19.)

1) Omistusasumisen vaikutusta pienituloisuuteen niin sanotun laskennallisen asuntotulon kautta sekä varallisuudeksi laskettavien myyntivoittojen vaikutusta pienituloisuuteen on mahdollista tarkastella väestöryhmittäin. Tiedot pienituloisuudesta näillä vaihtoehdoilla tulokäsittelyillä on julkaistu tulonjakotilaston tietokantataulukoissa 5a-5c.

Kuvio 19. Pienituloinen väestö iän ja koetun toimeentulon mukaan vuonna 2013, henkilöä

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Pienituloisuusrajoja erityyppisille kotitalouksille vuonna 2013

	Pienituloisuusraja vuodessa, e/kotitalous	Taloudessa kulutus- yksiköitä
1 aikuinen	14 260	1,0
1 aikuinen ja 1 lapsi alle 14 v	18 540	1,3
1 aikuinen ja 2 lasta alle 14 v	22 810	1,6
1 aikuinen ja 3 lasta alle 14 v	27 090	1,9
1 aikuinen, 1 lapsi alle 14 v ja 1 lapsi 14-17 v	25 670	1,8
2 aikuista	21 390	1,5
2 aikuista (vanhemmat) ja 1 lapsi alle 14 v	25 670	1,8
2 aikuista (vanhemmat) ja 2 lasta alle 14 v	29 940	2,1
2 aikuista (vanhemmat) ja 3 lasta alle 14 v	34 220	2,4
2 aikuista (vanhemmat) ja 4 lasta alle 14 v	38 500	2,7
2 aikuista (vanhemmat) ja 1 lapsi 14-17 v	28 520	2,0
2 aikuista (vanhemmat) ja 2 lasta 14-17 v	35 650	2,5
2 aikuista (vanhemmat), 1 lapsi alle 14 v ja 1 lapsi 14-17 v	32 800	2,3
3 aikuista (esim. vanhemmat ja 18 v täyttänyt lapsi)	28 520	2,0
4 aikuista (esim. vanhemmat ja kaksi 18 v täyttäneitä lasta)	35 650	2,5

Liitetaulukko 2. Pienituloisuusindikaattoreita 1966–2013 (korjattu)

Korjattu 23.3.2015. Korjatut luvut on merkitty punaisella.

Tilastovuosi	Henkilöitä pienituloisissa kotitalouksissa	Osuus väestöstä	Lapsia pienituloisissa kotitalouksissa	Osuus kaikista alle 18-vuotiaista	Pienituloisuusraja euroa/kulutusyksikkö, vuoden 2013 hinnoin
1966	861 000	18,6	329 000	20,3	4 690
1971	676 000	15,2	212 000	15,9	6 190
1976	522 000	11,5	135 000	10,8	8 080
1981	572 000	12,1	117 000	10,3	8 730
1987	468 000	9,6	85 000	7,3	10 000
1988	487 000	10,0	77 000	6,6	10 240
1989	537 000	10,9	78 000	6,6	10 740
1990	521 000	10,5	62 000	5,1	11 230
1991	490 000	9,8	71 000	5,8	11 220
1992	442 000	8,8	67 000	5,4	10 560
1993	363 000	7,2	60 000	5,2	9 950
1994	371 000	7,4	48 000	4,1	9 850
1995	386 000	7,6	50 000	4,3	10 040
1996	430 000	8,5	59 000	5,1	10 160
1997	430 000	8,5	63 000	5,5	10 330
1998	490 000	9,6	81 000	7,1	10 600
1999	485 000	9,5	78 000	6,8	10 860
2000	534 000	10,5	97 000	8,6	11 040
2001	596 000	11,6	111 000	9,9	11 410
2002	582 000	11,3	105 000	9,5	11 730
2003	573 000	11,1	110 000	10,0	12 000
2004	612 000	11,9	111 000	10,0	12 550
2005	656 000	12,7	105 000	9,5	13 020

Korjattu 23.3.2015. Korjatut luvut on merkitty punaisella.

Tilastovuosi	Henkilöitä pienituloisissa kotitalouksissa	Osuus väestöstä	Lapsia pienituloisissa kotitalouksissa	Osuus kaikista alle 18-vuotiaista	Pienituloisuusraja euroa/kulutusyksikkö, vuoden 2013 hinnoin
2006	679 000	13,1	120 000	10,9	13 120
2007	721 000	13,8	132 000	12,0	13 560
2008	728 000	13,9	129 000	11,8	13 770
2009	697 000	13,2	124 000	11,4	14 020
2010	728 000	13,7	128 000	11,7	14 170
2011	704 000	13,2	120 000	11,0	14 230
2012	635 000	11,9	102 000	9,4	14 200
2013	690 000	12,8	117 000	10,8	14 260

Laatuseloste: tulonjakotilasto

1 Tilastotietojen relevanssi

Tulonjakotilasto on vuosittain laadittava otospohjainen tilasto, joka kuvaa kotitalouksien ja ammatissa toimivien henkilöiden tulojen määrää ja muutosta, tulojen rakennetta sekä niiden jakautumista Suomessa. Kotitalouksien tulokehitystä seurataan pitkinä aikasarjoina. Tulonjakotilaston aikasarjatiedot muodostetaan takautuvasti vertailukelpoisiksi vuosittain. Ensimmäinen varsinainen tulonjakotilasto laadittiin vuonna 1977.

Tulonjakotilaston tietosisältö perustuu kansainvälisiin tulonjakotilaston suosituksiin¹⁾. Tietoina ovat kotitalouksien bruttotulot eli palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot ja saadut tulonsiirrot, sekä maksetut tulonsiirrot. Näiden tulokomponenttien perusteella muodostuu käytävissä olevat rahatulot, joka on tulonjakotilaston ensisijainen tulokäsite vuodesta 2011 alkaen. Tieto vastaa EU:n tulo- ja elinolotilastossa (EU-SILC) sekä OECD:n tulonjakotietokannassa käytettävää tulokäsitettä (ks. 6 Tilastojen vertailukelpoisuus).

Tilastokeskus julkaisee tulonjakotilastossa tietoja kotitalouksien toimeentulosta, tuloeroista ja pienituloisuudesta väestöryhmittäin internet-sivuillaan. Tietoja tilastoidaan muun muassa kotitalouksien tulotason, sosioekonomisen aseman, elinvaiheen ja asuinalueen mukaan.

Tulonjakotilastossa on myös tietoa veloista, asumisesta, asumismenoista, päivähoitomaksuista, muista kotitalouksien toimeentuloon vaikuttavista tekijöistä ja toimeentulon riittävydestä. Tilastokeskus ja Euroopan yhteisön tilastovirasto EUROSTAT julkaisevat tietoja eri yhteyksissä säännöllisesti verkkosivuillaan.

Tulonjakotilastossa perusaineistosta laaditaan vuosittain palveluaineisto, jota luovutetaan tutkimustarkoituksiin. Tulonjaon palveluaineistoa käytetään julkishallinnossa, yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa tulonjaon ja sosiaaliturvaetuksien tutkimukseen ja kehittämiseen. Palveluaineiston tutkimuskäytön erityisenä muotona on mikrosimulointi. Tulonjakotilaston palveluaineiston lisäksi sen perusaineistosta laaditaan erillisestä pyynnöstä erityisselvityksiä ja toimeksiantoja.

Tulonjakotilaston aineisto on yleisesti käytetty tutkimusaineisto kansainvälisessä vertailevassa tutkimuksessa. Tulonjakotilaston tietojen keruun yhteydessä kerätään tietoja Eurostatin EU:n tulo- ja elinolotilastoa EU-SILCiä varten (EU:n parlamentin ja neuvoston asetus 1177/2003). Tämän aineiston tutkimuskäyttö on Eurostatin kautta vilkasta. Tulonjakotilaston aineistoa toimitetaan määrävuosin Luxemburg Income Study'n (LIS) kansainväliseen tietokantaan, joka on maailmanlaajuisessa tutkimuskäytössä. Aineistoa toimitetaan säännöllisesti myös OECD:lle ja kansainväliseen EUROMOD-mikrosimulointitutkimukseen.

2 Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu vuosittain kerättävään otosaineistoon. Perustiedot kerätään yhdistämällä kotitalouksilta haastattelemalla kerättyjä tietoja ja rekisteritietoja. Pääosa kotitalouksien luokittelutiedoista sekä ne tulotiedot, joita ei ole saatu rekistereistä, on kerätty haastattelemalla.

Haastattelut

Haastatteluista vastaa Tilastokeskuksen haastatteluorganisaatio. Haastattelut tehdään tietokoneavusteisesti Blaise-lomakeohjelmiston avulla valtaosin puhelinhaastatteluina. Kielenä käytetään haastateltavan valinnan mukaan joko suomea tai ruotsia. Haastattelun keskimääräinen kesto oli noin 29 minuuttia vuoden 2013 tutkimuksessa.

1) Canberra Group Handbook on Household Income Statistics. Second Edition 2011. United Nations, United Nations Economic Commission for Europe. Geneva 2011; Expert Group on Household Income Statistics, The Canberra Group: Final Report and Recommendations. Ottawa 2001.

Rekisterit

Suuri osa tutkimuksen tiedoista saadaan hallinnollisista rekistereistä ja tilastorekistereistä. Tulonjakotilaston rekisterilähteitä ovat:

- Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä ja Tilastokeskuksen Suomen väestöä koskeva tietokanta
- Verohallituksen verotietokanta
- Kansaneläkelaitoksen eläkevakuutus-, sairausvakuutuskorvaus- ja kuntoutusrekisteri, elatustukirekisteri, opintotukirekisteri sekä asumistukirekisteri
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimeentulotukirekisteri
- Eläketurvakeskuksen eläketapahtumarekisteri
- Tilastokeskuksen tutkintorekisteri
- Valtiokonttorin sotilasvammakorvausjärjestelmän tietokanta
- Koulutusrahaston tiedostot
- Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen maatilarekisteri
- Tilastokeskuksen yritysrekisteri
- Finanssivalvonnan (FIVA) tiedot (ansiosidonnaiset työttömyyspäivärahat)

Perusjoukko

Tilaston kohdeperusjoukon muodostavat Suomessa Tilastovuoden lopussa (31.12.2013) vakinaisesti asuvat yksityiskotitaloudet eli ns. kotitalousväestö. Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät

- osoitteettomat
- laitospöytäkirja (esimerkiksi pitkäaikaisesti vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa, vankiloissa tai sairaaloissa asuvat)
- pysyvästi ulkomailla asuvat, ja myös yli vuoden tilapäisesti ulkomailla oleskelevat, jos heidän Suomessa asuva kotitaloutensa katsoo, että henkilö ei viitevuonna kuulunut kyseiseen kotitalouteen
- turvapaikanhakijat ja tilapäisesti Suomessa asuvat.

Varusmiehet luetaan tilaston perusjoukkoon kuuluviksi. Kuhunkin kotitalouteen kuuluvat henkilöt määritellään haastattelun perusteella tilastovuoden lopun tilanteen mukaan.

Otanta-asetelma

Tulonjakotilasto perustuu kiertävään paneeliotokseen. Kotitalous osallistuu tutkimukseen neljänä peräkkäisenä vuotena, eli tilastovuoden aineisto koostuu 1.–4. tutkimuskertaa otoksessa mukana olevista kotitalouksista (taulukko 2). Vuoteen 2008 saakka tulonjakotilaston otos sisälsi kaksi paneelia, eli ensimmäistä ja toista tutkimuskertaa mukana olevat kotitaloudet. Siirryttäessä kahdesta neljään tutkimuskertaan pienennettiin lähtöotosta siten, että ensimmäiselle tutkimuskerralle on valittu vuoden 2009 tilastosta alkaen 5 000 kotitaloutta aikaisemman 7 500:n sijaan.

Tulonjakotilaston otanta-asetelmana on kaksivaiheinen ositettu otanta. Ensimmäisessä vaiheessa muodostetaan ns. master-otos poimimalla systemaattisella otannalla 50 000 16 vuotta täyttäneitä kohdehenkilöä Tilastokeskuksen väestöä koskevasta tietokannasta²⁾. Otokseen poimitujen kohdehenkilöiden asutokunnat muodostetaan yhdistämällä kohdehenkilön kanssa samassa asunnossa vakituisesti asuvat henkilöt kotipaikkatunnuksen avulla. Toisessa vaiheessa master-otoksesta poimitaan ositteittain varsinainen tulonjakotilaston otos, 5 000 asutokuntakotitaloutta vuonna 2013. Ositteet muodostetaan tilastovuotta edeltävän vuoden verotietojen perusteella. Ositteiden muodostamisessa käytetään tietoja asutokunta-kotitalouden valtionveronalaisista tuloista ja kotitalouden jäsenten sosioekonomisista ryhmistä³⁾. Verorekisterin tietojen perusteella muodostetut sosioekonomiset ryhmät ovat palkansaajat, maatalousyrittäjät, muut yrittäjät, eläkeläiset ja muut. Ositekohtaisten otoskokojen määrittelyssä eli otoksen kiintiöinnissä on otettu huomioon tulonjakotutkimuksen erityistarpeet. Yrittäjillä ja suurituloisilla on muita suurempi todennäköisyys sisältyä otokseen. Otoksen kiintiöintiä muutettiin vuodesta 2007 alkaen kasvattamalla

2) Vuodesta 2003 lähtien ikäraja on ollut 16 vuotta aikaisemman 15 vuoden sijaan. Tähän päädyttiin sovitettaessa kansallisen tulonjakotilaston ja Euroopan yhteisön tilastoviraston Eurostatin EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) edellyttämiä toteuttamiskäytäntöjä.

3) Vuodesta 2003 lähtien ositteet on määritelty kohdehenkilön kotitalouden sosioekonomisen ryhmän ja tuloluokan mukaan, kun aiemmin luokittelu tehtiin kohdehenkilön mukaan. Ositeluokittelun muutos perustuu testeihin, joissa kotitalouteen perustuvan luokittelun todettiin olevan estimoinnin kannalta tehokkaamman kuin henkilöön perustuvan.

pienituloisten ja eläkeläisten lukumäärää. Muutoksen taustalla oli tarve tehostaa pienituloisuusindikaattorien, esimerkiksi pienituloisuusasteen, estimointia. Kotitalouden todennäköisyys sisältyä otokseen riippuu osituskriteerien ohella 16 vuotta täyttäneiden jäsenten lukumäärästä.

Tulonjakotilaston siirryttyä neljän paneelin kiertävään otokseen vuonna 2009 on 2.–4. tutkimuskerralle poimittu 16-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotokset vuosittain. Vuonna 2009 poimittiin lisäksi poikkeuksellisesti 17-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotokset tutkimuksen 3.–4. tutkimuskerralle ja 18-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotos 4. tutkimuskerralle. Tutkimuskerrasta riippuen lisäotokseen poimitut kohdehenkilöt osallistuvat tutkimukseen 1–3 tutkimuskertaa. Lisäotoksilla varmistetaan tilaston edustavuus kotitalousväestön ikäjakauman suhteen.

Painokertoimet

Hyväksytysti osallistuneet kotitaloudet ja henkilöt saavat painokertoimen, jolla niiden tiedot korotetaan edustamaan perusjoukon tietoja. Kotitalouksille muodostetaan aluksi asetelmapainot käyttäen hyväksi kotitalouden sisällymistodennäköisyyttä. Tämän jälkeen hyväksytyyn otoksen asetelmapainoille tehdään vastauskatokorjaus kertomalla ne ositteittain hyväksytysti vastanneiden kotitalouksien osuuden käänteisluvulla. Nämä otostason tietojen perusteella vastauskatokorjatut painot kalibroidaan CALMAR-makrolla vastaamaan perusjoukon keskeisiä tunnettuja jakaumia. Menettelyllä pyritään pienentämään kadon valikoivuuden aiheuttamaa harhaa ja tuottamaan mahdollisimman tarkkoja estimaatteja tärkeimmille tulomuuttujille. Vuoden 2013 aineiston painojen kalibroinnissa käytettiin seuraavia tietoja:

- alue (maakuntajako, jossa Helsinki ja muu pääkaupunkiseutu erikseen; tilastollinen kuntaryhmitys)
- asuntokunnan koko
- jäsenten ikä- ja sukupuoliryhmät
- keskeisten tuloerien kokonaissummat: palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot, työttömyyspäivärahat (peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, ansiosidonnainen osuus), eläkkeet, asunto- ja opintolainojen korot; tulonsaajien lukumäärät (ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha, palkkatulot, eläketulot).

3 Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Taulukossa 1 on esitetty tietoja vuoden 2013 tulonjakotilaston ensimmäisen tutkimuskerran otoksesta ja kadosta ositteittain. Ositteessa oleva numero kuvaa tuloluokkaa, esimerkiksi palkansaajat on jaettu valtionveronalaisten tulojen mukaan neljään luokkaan (1=pienituloisin, 4=suurituloisin luokka).

Taulukko 1. Master-otos ja kato ositteittain I paneelissa vuonna 2013

Osite	Masterotoksen koko	Brutto-otos	Poimintasuhde, %	Hyväksytyt kotitalouksia	Kato	Ylipeitto
Palkansaajat 1	10 258	821	8,0	504	306	11
Palkansaajat 2	8 622	651	7,6	409	237	5
Palkansaajat 3	7 550	568	7,5	374	188	6
Palkansaajat 4	3 642	501	13,8	307	187	7
Yrittäjät 1	1 803	400	22,2	230	164	6
Yrittäjät 2	858	300	35,0	204	93	3
Maanviljelijät 1	750	199	26,5	149	49	1
Maanviljelijät 2	583	183	31,4	135	48	0
Eläkeläiset 1	7 399	500	6,8	304	164	32
Eläkeläiset 2	4 857	400	8,2	288	104	8
Muut 1	2 287	299	13,1	151	144	4
Muut 2	304	131	43,1	76	51	4
Ei verotietuetta	253	47	18,6	15	28	4
Yhteensä	49 166	5 000	10,2	3 146	1 763	91

Koko otoksen koosta, vastanneista, kadosta ja ylipeitosta on esitetty tietoja taulukossa 2. Vuonna 2013 otoskoko oli yhteensä 13 960 kotitaloutta, joista osa paljastui haastateltaessa kohdeperusjoukkoon

kuulumattomiksi. Tällaisia ylipeittotapauksia ovat esimerkiksi kotitaloudet, joiden kohdehenkilö on muuttanut pysyvästi ulkomaille tai laitokseen tai kuollut. Ylipeiton poistamisen jälkeen netto-otokseen jäi 13 770 taloutta.

Ensimmäisen tutkimusvuoden ja tutkimuskerran lähtöotoksen koko eroaa paneelien välillä. Tämän seurauksena 1.–3. kertaa tutkimukseen osallistuvien otoskoko on selvästi suurempi kuin aiemmin tutkimuksessa aloittaneessa 4. paneelissa, jossa lähtöotoksen koko oli pienempi kuin myöhemmissä paneeleissa.

Ensimmäistä kertaa tutkimukseen osallistuvilla vastauskato oli 35,9 prosenttia. Toista kertaa tutkimukseen osallistuvien kotitalouksien vastauskato oli 15,8 prosenttia, kolmatta kertaa osallistuvien 9,8 prosenttia ja neljättä kertaa osallistuvien 6,5 prosenttia. Toista tai useampaa kertaa tutkimuksessa mukana olevien kotitalouksien vastauskadot on taulukossa laskettu ehdolla, että kotitalous on osallistunut tutkimukseen aikaisempina vuosina. Kadoksi jääneet kotitaloudet eivät ole mukana tutkimuksen seuraavilla haastattelukerroilla. Koko otoksessa (kaikki tutkimuskerrat) nettokato oli 19,9 prosenttia vuonna 2013. Osuus oli 1,7 prosenttiyksikköä suurempi kuin edellisvuonna. Vuoden 2013 tulonjakotilaston aineistoon hyväksytyjen kotitalouksien lukumäärä oli yhteensä 11 030 kotitaloutta. Näissä kotitalouksissa oli kaikkiaan 27 142 henkilöä.

Taulukko 2. Vuoden 2013 tulonjakotilaston otoskoko ja vastauskato

	Koko otos	Tutkimuskerta			
		I	II	III	IV
Brutto-otos	13 960	5 000	3 369	2 851	2 740
Ylipeitto	190	91	42	31	26
Netto-otos	13 770	4 909	3 327	2 820	2 714
Kato	2 740	1 763	525	276	176
- joista kieltäytyneitä	1 887	1 174	398	197	118
- joista ei tavoitettuja	649	460	98	49	42
Muu syy	204	129	29	30	16
Hyväksytyjä	11 030	3 146	2 802	2 544	2 538
Nettokato, %	19,9	35,9	15,8	9,8	6,5

Taulukossa 3 on tarkasteltu vastauskadon jakautumista ositteittain tutkimuksen ensimmäisellä tutkimuskerralla vuosina 2003–2013. Vastauskatoprosentit on laskettu painottamattomista luvuista otostasolla. Vuodesta 2012 vuoteen 2013 vastauskato kasvoi 3,9 prosenttiyksikköä. Se on yhä 7,9 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuonna 2010. Ositteittain tarkasteltuna kato kasvoi kaikissa muissa paitsi pienituloisten palkansaajien ja verotietuettomien ositteissa. Kato on keskimääräistä korkeampaa pienituloisimmilla tuloryhmillä maanviljelijöitä lukuun ottamatta.

On huomattava, että vuodesta 2003 lähtien käytetty kotitalouksien luokittelu ositteisiin pohjautuu kohdehenkilön kotitalouteen eikä kohdehenkilöön, ja hankalasti luokiteltaviin kolmeen viimeiseen ryhmään (muut, ei verotietuetta) on jäänyt selkeästi vähemmän havaintoja kuin aikaisempina vuosina. Tästä syystä vastauskadon vaihtelu näkyy voimakkaammin näissä muutenkin heterogeenisissä ryhmissä.

Vastauskadon (yksikkökato) ohella tulosten laatuun vaikuttaa yksittäisiin haastattelukysymyksiin liittyvä osittaiskato (eräkato). Korkotulotiedoissa (lähdeverolain alaiset korkotulot) on huomattavampaa osittaiskatoa. Korkotulotietojen puuttumista korjataan nk. hot deck -imputointimenetelmällä.

Taulukko 3. Nettokato tulonjakotilaston I paneelissa vuosina 2004–2013

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Palkansaajat 1	24,5	25,2	31,0	27,7	32,2	35,3	32,7	38,6	40,1	37,8
Palkansaajat 2	21,1	22,4	24,1	23,9	26,8	31,4	27,2	35,3	28,9	36,7
Palkansaajat 3	18,8	22,6	22,4	23,8	26,8	27,3	26,9	28,6	29,0	33,5
Palkansaajat 4	22,3	25,1	25,1	23,1	30,3	28,4	23,5	32,8	27,1	37,9
Yrittäjät 1	22,8	27,0	25,9	26,2	28,5	30,7	31,2	34,1	35,8	41,6
Yrittäjät 2	22,2	27,8	24,4	28,4	30,1	26,8	31,0	28,9	30,2	31,3
Maanviljelijät 1	14,8	19,8	17,2	16,4	16,1	21,7	17,7	21,7	22,2	24,7
Maanviljelijät 2	11,0	15,5	11,9	15,0	13,9	13,3	15,8	23,5	16,1	26,2
Eläkeläiset 1	21,8	25,2	25,3	29,0	27,3	29,9	24,7	35,7	30,4	35,0
Eläkeläiset 2	19,0	21,8	20,4	16,7	20,6	19,7	21,4	24,0	25,6	26,5
Muut 1	29,9	38,0	41,4	39,4	41,4	45,6	38,3	49,8	48,3	48,8
Muut 2	29,4	39,3	26,5	27,1	28,0	32,0	31,8	33,8	34,6	40,2
Ei verotietuetta	62,0	44,0	68,8	69,6	66,7	56,8	71,7	71,7	71,4	65,1
Yhteensä	21,4	24,9	25,0	25,6	28,3	29,9	28,0	33,7	32,0	35,9

Tulonjakotilaston tuloslukuihin eli estimaatteihin sisältyy otannasta aiheutuvaa satunnaisvaihtelua. Tämän satunnaisvaihtelun suuruutta voidaan arvioida estimaatin keskivirheen avulla. Keskivirheen suuruuteen vaikuttavat otoskoko ja muuttujan arvojen vaihtelu otoksessa eli otosvarianssi. Ryhmissä, joissa otokseen on tullut vähän havaintoja, keskivirhe saattaa olla suuri ja tulokset ovat sen vuoksi epävarmoja.

Tilaston taulukoissa ei ole julkaistu tulotietoja, mikäli ryhmään on otoksessa tullut vähemmän kuin 30 kotitaloutta tai tulonsaajakohtaisissa taulukoissa on vähemmän kuin 30 tulonsaajaa. Desiiliryhmien ja tuloluokkien rakennetta kuvaavissa taulukoissa on lukumäärät merkitty sulkuihin, mikäli otoksessa on vähemmän kuin 10 kotitaloutta tai tulonsaajaa. Keskivirheen avulla voidaan tutkimuksen kullekin estimaatille laskea luottamusväli, jolla perusjoukon todellinen arvo on tietyllä luotettavuustasolla (taulukot 4–5).

Tulosten laatuun vaikuttavat kadon ja satunnaisvaihtelun lisäksi peittovirheet (kehikkoperusjoukko poikkeaa kohdeperusjoukosta) ja mittausvirheet (tulomuuttujan mitattu arvo poikkeaa sen oikeasta arvosta). Osa näistä virhelähteistä voi tuottaa systemaattisia virheitä. Systemaattisia virheitä voidaan arvioida vertaamalla estimaatteja rekistereistä saataviin, koko väestöä koskeviin tietoihin sekä muiden tilastojen vastaaviin tietoihin. Vertailuja tehdään vuosittain ja niitä voi tiedustella Tilastokeskuksesta.

Taulukko 4. Pienituloisuusasteen luottamusvälit ja keskivirhe 1987–2013

Vuosi	Pienituloisuusaste %	Alaraja	Yläraja	Keskivirhe
1987	9,6	9,0	10,2	0,31
1988	10,0	9,4	10,6	0,29
1989	10,9	10,3	11,4	0,28
1990	10,5	10,0	11,0	0,27
1991	9,8	9,3	10,3	0,27
1992	8,8	8,3	9,4	0,28
1993	7,2	6,7	7,8	0,30
1994	7,4	6,8	8,0	0,30
1995	7,6	7,0	8,3	0,31
1996	8,5	7,8	9,2	0,35
1997	8,5	7,8	9,1	0,34
1998	9,6	8,9	10,4	0,38
1999	9,5	8,8	10,2	0,37
2000	10,5	9,7	11,2	0,39
2001	11,6	10,8	12,4	0,41
2002	11,3	10,5	12,1	0,40
2003	11,1	10,4	11,9	0,37
2004	11,9	11,2	12,5	0,34
2005	12,7	11,9	13,4	0,37
2006	13,1	12,3	13,8	0,39
2007	13,8	13,0	14,6	0,40
2008	13,9	13,0	14,7	0,42
2009	13,2	12,4	14,0	0,40
2010	13,7	12,9	14,6	0,42
2011	13,2	12,5	14,0	0,39
2012	11,9	11,1	12,6	0,38
2013	12,8	12,1	13,6	0,40

Taulukko 5. Menojen kattaminen tuloilla (%), luottamusvälit ja keskivirhe pienituloisuuden mukaan vuonna 2013

		Menojen kattaminen tuloilla, %	Alaraja	Yläraja	Keskivirhe
Kaikki kotitaloudet	suurin vaikeuksin	2,7	2,2	3,1	0,22
	vaikeuksin	4,7	4,1	5,2	0,28
	pienin vaikeuksin	18,0	17,1	19,0	0,49
	melko helposti	36,9	35,7	38,0	0,58
	helposti	23,6	22,6	24,6	0,50
	hyvin helposti	13,6	12,9	14,3	0,38
Pienituloiset kotitaloudet	suurin vaikeuksin	6,3	4,6	8,0	0,86
	vaikeuksin	9,4	7,3	11,4	1,05
	pienin vaikeuksin	32,3	28,7	35,8	1,82
	melko helposti	30,0	26,8	33,1	1,58
	helposti	14,6	12,2	17,0	1,24
	hyvin helposti	6,1	4,4	7,7	0,84
Ei-pienituloiset kotitaloudet	suurin vaikeuksin	2,1	1,7	2,5	0,22
	vaikeuksin	4,0	3,5	4,5	0,28
	pienin vaikeuksin	15,9	15,0	16,9	0,49
	melko helposti	37,9	36,7	39,1	0,62
	helposti	24,9	23,8	26,0	0,54
	hyvin helposti	14,7	13,9	15,5	0,42

4 Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tulonjakotilastoa tehdään vuosittain. Lopulliset tiedot tilastosta julkaistaan noin 16 kuukautta tilastovuoden päättymisen jälkeen.

5 Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Tulonjakotilaston ennakkolliset ja lopulliset tiedot julkaistaan Tilastokeskuksen internet-sivuilla SVT:n Tulot ja kulutus -sarjassa sähköisinä julkistuksina ja katsauksina, pdf-muodossa sekä StatFin-tietokantataulukoina. Tiedot löytyvät osoitteesta www.tilastokeskus.fi/tulonjakotilasto.

Mikäli on tarpeen saada verkkosivuilla julkaistuja tietoja tarkempia tilastoja, niitä voi tilata maksullisena toimeksiantona tilaston tekijöiltä sähköpostitse osoitteella toimeentulo.tilastokeskus@tilastokeskus.fi tai puhelimitse.

Tilastosta on saatavissa tutkimuskäyttöön suunniteltuja palveluaineistoja. Aineistot ovat maksullisia ja edellyttävät käyttöluvan hakemista. Tulonjakotilaston tietokanta tarjoaa hyvät mahdollisuudet erilaisten selvitysten ja tutkimusten tekoon.

6 Tilastojen vertailukelpoisuus

Tulokäsite

Tulonjakotilaston tulokäsittteenä on EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) mukainen käytettävissä olevat rahatulot. Käsitteet ovat määritelmiltään samat lukuun ottamatta palkkatulojen luontaisuuksia, jotka luetaan tuloihin tulonjakotilastossa, mutta ei EU:n tulo- ja elinolotilastossa. Käytettävissä olevien rahatulojen tulokäsite on otettu käyttöön vuonna 2011, ja sen mukaiset tulot on päivitetty takautuvasti tilaston aikasarjatietoihin vuodesta 1987 lähtien. Tulonjakotilastoinnissa aiemmin ensisijaisena tulokäsittteenä käytetty laajempi käytettävissä olevat tulot, joka sisältää laskennalliset tuloerät ja veronalaiset luovutusvoitot, on säilytetty edelleen tilastoinnissa. Käytettävissä olevien tulojen (ml. asuntotulo ja myyntivoitot) mukaisia tuloksia on saatavissa perusaineistosta vertailukelpoisesti tilastointi- ja tutkimuskäyttöön ja niitä raportoidaan osassa tulonjakotilaston julkaisuja ja tietokantataulukoita.

Kunakin tilastovuonna julkaisussa esitettävissä aikasarjoissa ja tietokantataulukoissa on huomioitu tulonjakotilaston tulotiedoissa tilastovuonna tapahtuneet muutokset. Julkaistut tiedot pohjautuvat tulonjakotilaston päivitettyihin aikasarja-aineistoihin. Tulonjakotilaston aikasarjan vertailukelpoisuus on hyvä vuosille 1993–2013, ja päätuloerien kohdalla kohtuullisen hyvä vuodesta 1993 taaksepäin varhempisiin tilastovuosiin. Tulotiedoissa ei ollut merkittäviä muutoksia tilastovuonna 2013 YLE-veroa lukuunottamatta.

Tulotiedoissa on tapahtunut aiempina vuosina seuraavia muutoksia, joilla on vaikutusta tietojen vertailukelpoisuuteen. Nämä ovat seuraavat:

- Kotitalouksien käytettävissä olevat rahatulot eroaa tulonjakotilastossa vuonna 2010 ja sitä edeltävinä tilastuvuosina olleesta käytettävissä olevien rahatulojen käsitteestä siten, että tietoon ei lueta veronalaisia luovutusvoittoja. Tietoon luetaan sitä vastoin toiselle kotitaloudelle maksetut säännöllisluonteiset ja velvoittavat tulonsiirrot laajemmin kuin aikaisemmin (elatusapu).
- Laskennallinen asuntotulo omistusasunnosta ja saatu laskennallinen asuntoetu toiselta kotitaloudelta käypää hintaa edullisemmin vuokratusta asunnosta tuotetaan edelleen erillisinä tulokomponentteina. Vuonna 2006 tilastossa uudistettiin asuntotulon laskentatapa ottamalla huomioon toisaalta yhtenäiset käytännöt muiden Tilastokeskuksen tilastojen (erityisesti kulutustutkimus ja kansantalouden tilinpito) kanssa ja toisaalta EU:n tulo- ja elinolotilastoa (EU-SILC) koskevan asetuksen vaatimukset. Merkittävimmät muutokset liittyvät otoskotitalouksille ositemenetelmällä laskettujen bruttovuokrien ositteiden tarkentumiseen ja omistusasuntojen poistojen käsittelyyn. Ositteissa tilastollisen kuntaryhmittelyn mukainen bruttovuokra on korvattu kunnittaisella ja suurimmissa kunnissa osa-alueittaisella tiedolla. Ositekohtaiset bruttovuokra-arvot perustuvat edelleen Tilastokeskuksen vuokratilaston vapaarahoitteisten asuntojen vanhojen ja uusien vuokrasuhteiden keskimääräisiin vuokriin, mutta havaintomääriltään pienten ositteiden vuokra-arvoja on korjattu vanhojen asunto-osakeyhtiömuotoisten asuntojen myyntihinnoilla. Asuntotulosta ei enää omakotiasujilla vähennetä poistoja. (Ks. Tulonjakotilasto, käsitteet ja määritelmät, asuntotulo eli laskennallinen nettovuokra). Uudistetulla menetelmällä laskettu asuntotulo on viety takautuvasti aikasarjatietoihin vuodesta 1993 lähtien, joten tieto on tältä osin vertailukelpoinen kun tietolähteenä käytetään tulonjakotilaston aikasarja-aineistoa.
- Kotitalouksien välisiin saatuihin tulonsiirtoihin ei vuoden 2006 tulonjakotilastosta lähtien ole laskettu enää kotitalouden saamia raha- tai muita lahjoja. Syynä on yhtenäisyys EU:n tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) tulokäsitteen kanssa. Uusi laskentatapa vähentää kotitalouksien keskimääräisiä käytettävissä olevia tuloja noin 150 euroa kotitaloutta kohti.
- Vuonna 2006 siirryttiin metsätulojen verotuksessa kokonaan myyntituloihin pohjautuvaan verotukseen. Tämän vuoksi metsätulojen käsittely on muuttunut myös tulonjakotilastossa. Metsätalouden tulot perustuvat nyt kokonaan verotietoihin puunmyyntituloista eikä täydentäviä tietoja enää kysytä haastattelussa. Metsätalouden kustannukset arvioidaan prosenttiosuutena metsän myyntituloista, kun ne aiemmin laskettiin haastattelutietoihin perustuvalla regressiomallilla.
- Tulonjakotilaston tulokäsitteiden vertailtavuutta vaikeuttaa myös vuoden 2005 osinkoverouudistus, jossa luovuttiin yhtiöveron hyvityksestä. Ennen verouudistusta yhtiöveron hyvitys luettiin tuloksi osinko-, tuotannontekijä- ja bruttotuloihin. Koska yhtiöveron hyvitys sisältyi myös maksettuihin tulonsiirtoihin, verouudistuksella ei kuitenkaan ole vaikutusta käytettävissä olevan tulon vertailtavuuteen. Tulonjakotilaston aikasarjatiedostoihin verouudistuksesta johtuvat muutokset on korjattu vuosille 1993–2004.

Luokitukset ja menetelmät

Tulonjakotilastossa vuodesta 2003 alkaen (11.7.2003 voimaan tullut Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus) käytössä ollut suuralueluokitus (NUTS 2) on uudistettu vuonna 2012 (Komission asetus 31/2011). Uudistuksella on rakenteellisia vaikutuksia NUTS 2 -aluejakoon.

Tulonjakotilastossa on vuodesta 2011 lähtien käytetty uutta ammattiluokitusta (Ammattiluokitus 2010). Se pohjautuu kansainvälisen ammattiluokituksen ISCO-08-luokituksen uudistukseen. Ammattiluokitusta käytetään apuna sosioekonomisen aseman luokituksessa. Uudistuksen vaikutus tulonjakotilastossa julkaistuihin sosioekonomisen aseman mukaisiin aikasarjatietoihin ei ole merkitsevä.

7 Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Hallinnollisista rekistereistä koottu **tulonjaon kokonaistilasto** kuvaa asuntokuntien vuosituloja ja niiden jakautumista erityisesti aluenäkökulmasta. Tilastoyksikkönä käytetty asuntokunta (ns. rekisterikotitalous) poikkeaa hieman tulonjakotilaston kotitalouskäsitteestä. Koska tulonjaon kokonaistilaston tulokäsite perustuu vain rekisteritietoihin, se ei sisällä laskennallisia tuloeria eikä eräitä tuloja, joista saadaan tietoa vain haastatteleamalla (mm. asuntotulo, lähdeveron alaiset korkotulot ja kotitalouksien väliset tulonsiirrot). Rekisteritiedoista tulonjaon kokonaistilasto sisältää veronalaiset luovutusvoitot, kun taas kiinteistövero ei sisälly maksettuihin tulonsiirtoihin. Tulonjaon kokonaistilaston käsitteet esimerkiksi tulojen osalta eivät täysin täytä kansainvälisiä suosituksia. Tilastojen tiedot saattavat erota myös otanta- ja tuotantomenetelmistä johtuvista syistä.

Tulonjakotilaston ja **kulutustutkimuksen** välillä ei ole merkittäviä käsitteellisiä eroja. Molemmat noudattavat kansainvälisten suositusten mukaista käytettävissä olevan tulon määrittelyä. Kulutustutkimuksen tulokäsite perustuu pääasiassa rekisteritietoihin eikä sisällä eräitä tuloja, joista saadaan tietoa vain haastatteleamalla. Tärkeimpiä tällaisia tuloeria ovat lähdeveron alaiset korkotulot ja kotitalouksien väliset tulonsiirrot (mm. saatu elatusapu). Edellä mainittujen seikkojen lisäksi tilastojen tiedot saattavat erota otanta- ja tuotantomenetelmistä johtuvista syistä.

Verotustietoihin perustuvasta **veronalaiset tulot -tilastosta** saadaan tiedot luonnollisten henkilöiden veronalaisista tuloista, vähennyksistä ja veroista. Sen kuvaama ilmiöalue on suppeampi kuin tulonjakotilaston. Veronalaiset tulot -tilastosta ei saada kotitalouskohtaisia tietoja, vaan tilastoyksikkö on tulonsaaja tai aviopari. Sen ulkopuolelle jää myös osa kotitalouksien saamista yrittäjä- ja omaisuustuloista (mm. lähdeveron alaiset korkotulot) sekä tulonsiirroista (mm. osa kansaneläkkeistä sekä tapaturmavahinkoturvaan perustuvista etuuksista, sotilasvammalakiin perustuvat eläkkeet, asumistuet, toimeentulotuki sekä lapsilisät).

Tulonjakotilasto kuvaa kotitaloussektorin tuloja ja tulonsiirtoja ja on siten **kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin tulo- ja tulonkäyttötilin** laajennus. Verrattaessa tulonjakotilaston koko maan tulosummaa kansantalouden tilinpidon tulo- ja tulonkäyttötilin eriin on otettava huomioon erot sektorin rajaamisessa, eräissä määritelmässä ja tilastojen laatimismenetelmässä. Erojen johdosta kansantalouden tilinpidon ja tulonjakotilaston luvut esimerkiksi kotitalouksien käytettävissä olevan tulon vuosimuutoksista saattavat erota tuntuvastikin toisistaan.

Tulonjakotilaston perusjoukon muodostavat yksityiset kotitaloudet. Kansantalouden tilinpidossa kotitaloussektoriin luetaan myös ns. laitostaloudet. Vuonna 2003 kansantalouden tilinpidon aikasarjoja tarkistettiin siten, että kotitaloussektoriin luetaan myös asunto-osakeyhtiöt siltä osin kuin kotitaloudet ovat asunto-osakkeiden omistajia (eli suurimmalta osin).

Lisätietoja

Kaisa-Mari Okkonen 029 551 3408
Vastaava tilastojohtaja:
Riitta Harala
toimeentulo.tilastokeskus@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi
Lähde: Tulonjakotilasto 2013, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1795-8121 (pdf)